

biosferis

#02

Sebastian Cătănoiu
LUMEA BIOSFERIS

Paul Hac
POATE FI AMORFA
COMBĂTUTĂ MECANIC?

Alexandru Bulacu, Mariana Țițărean,
Adrian Hăgătiș & Alina Alexa
ANIMALELE HOINARE ȘI
BIODIVERSITATEA

Iain Trewby, Mihaela Faur-Poenar, Radu
Popa & Mircea Mărginean
FACILITAREA COEXISTENȚEI ÎNTRE
OAMENI ȘI ANIMALE SĂLBATICE

Valentin Grigore, Cristina Pelcaru,
Cătălin Croitoru & Mihai-Bogdan
Ionescu-Lupeanu
DELTA NEAJLOVULUI

Tiberiu Chiricheș
CONSULTAREA PUBLICĂ ÎN
DOMENIUL CONSERVĂRII NATURII

BRAȘOV, DECEMBRIE 2021

Un gând despre reconstrucția ecologică

Conform [statisticilor oficiale](#), suprafața ocupată de structuri artificiale a crescut în România de la 2% în 2012 la 2,8% în 2018. Aceasta este suprafața pe care noi oamenii am ocupat-o cu

diferite construcții – dezvoltarea localităților, noi drumuri, autostrăzi, etc. și care, ca atare, a dispărut aproape complet și definitiv din natură.

E mult? Un simplu calcul ne ajută să ne dăm seama. Dacă din 2012 până în 2018 schimbarea a fost de 0,8%, presupunând un ritm constant, până la sfârșitul anului 2021 este de 1,2%, fiind vorba de o suprafață de 2.860 km². Adică peste

jumătate din cea mai mare arie protejată din România - Delta Dunării sau peste 80% din suprafața județului Giurgiu. Atât am pierdut în mai puțin de 10 ani.

Ne vom opri? Nu cred. Oamenii nu se opresc din a construi, a schimba ceva. În perioada comunistă s-a lucrat sub sloganul (încă practicat) „să învingem natura” – astfel am distrus habitate (cum ar fi majoritatea luncilor râurilor) sau le-am schimbat prin agricultură intensivă, prin lucrări de îndiguire, etc. Nu ne vom opri din acest proces. România vrea să construiască autostrăzi, localitățile se dezvoltă și ocupă tot mai mult spațiu, deși populația țării este în scădere - deci pierderea de habitate este inevitabilă.

Ce putem face? În cei peste 20 ani petrecuți în conservarea naturii, m-am ghidat după teoria - să ne concentrăm pe salvarea a ce mai avem în România și să lăsăm pe cei din Vestul Europei să îmbunătățească, să reabiliteze habitate – că ei nu prea au ce să mai protejeze. În continuare cred că salvarea valorilor naturale existente este extrem de importantă, dar conștientizez tot mai mult necesitatea de a reface habitatele pierdute.

Oamenii nu se opresc din a construi, a schimba ceva, iar acest lucru în cazul României este facilitat și de existența fondurilor europene. Dacă tot vrem să construim ceva, să cheltuim banii europeni, ideal ar fi să canalizăm această

energie și aceste resurse și pentru refacerea naturii. Autostrăzile, chiar dacă foarte lent, se construiesc și ocupă habitate importante din natură. Ce ar fi ca pentru fiecare km de autostradă să avem un km de luncă inundabilă refăcută?

Este evident că doar prin încercarea de a păstra ce avem, nu vom putea avea un trend pozitiv niciodată. Reușești să păstrezi o parte, dar per total pierzi, tot pierzi în fiecare an. Habitate, specii care dispar local sau regional, zone nederanjate în care apar noi drumuri, construcții care ocupă spațiu și provoacă perturbare. Iar natura are nevoie de revenire și are nevoie de un trend pozitiv.

Astfel că am devenit adeptul refacerii habitatelor și consider că a venit vremea să vedem tot mai multe astfel de activități și în România. Mă bucur că și Revista Biosferis abordează această temă în numărul de față și vă invit să citiți toate articolele prezentate.

TAMAS PAPP
președinte Grupul Milvus

◀ Pelican comun, Delta Dunării (stânga);
Masivul Postăvaru (copertă) © Dan Dinu

Cuprins

03 LUMEA BIOSFERIS

Noutăți despre conservare și proiecte interesante

06 POATE FI AMORFA COMBĂTUTĂ MECANIC?

Studiu de caz în Lunca Mureșului

09 ANIMALELE HOINARE ȘI BIODIVERSITATEA

Implicarea civică, pentru o problemă complexă, cu impact direct asupra sălbăciei

13 FACILITAREA COEXISTENȚEI ÎNTRE OAMENI ȘI ANIMALE SĂLBATICE

Un articol de opinie

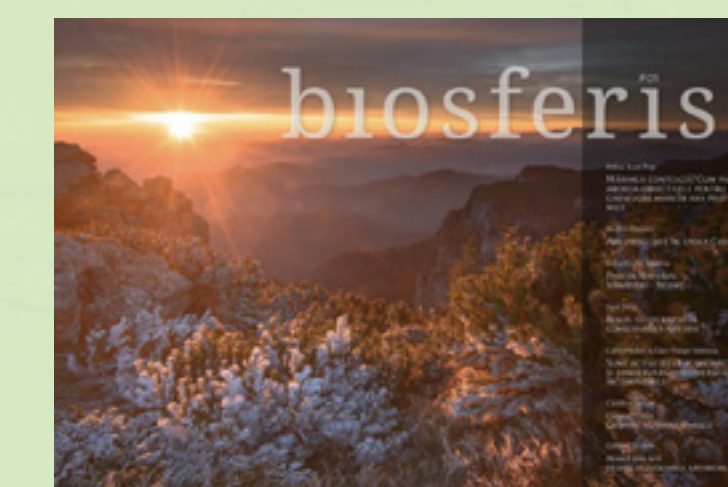
18 DELTA NEAJLOVULUI

Renaturare în doi pași

24 CONSULTAREA PUBLICĂ ÎN DOMENIUL CONSERVĂRII NATURII

Experiența Propark și posibile soluții identificate

REVISTA BIOSFERIS #01 | iunie 2021

Federația EUROPARC are un nou președinte și un nou consiliu de conducere

Conferința anuală a Federației, „Parcurile în centrul atenției: Acționate de Oameni; Inspirare de Natură” a oferit o platformă de discuții și exemple de bune practici membrilor săi, din care ne putem inspira și noi, cei care lucrăm în acest domeniu, chiar dacă nu suntem membri activi EUROPARC.

Limitările datorate evoluției pandemiei au făcut ca, la fel ca în cazul precedentei ediții, Conferința Europarc, al cărui motivant slogan a fost „Parks in the Spotlight: Powered by People; Inspired by Nature”, să se desfășoare online. Înainte de începerea conferinței, în data de 5 octombrie a avut loc Adunarea Generală, prilej pentru a se prezenta, în fața membrilor, atât realizările anului precedent, cât și perspectivele organizației. La fel de important, Adunarea Generală a permis alegerea unui nou președinte, în persoana domnului Michael Hosek, și a unui nou Consiliu al Federației Europarc. Michael Hosek, provine din Cehia, a activat în cadrul secțiunii Central and Eastern Europe a Europarc, de-a lungul timpului a fost vicepreședinte al Europarc și membru în Consiliul IUCN. Cei șase membri ai noului Consiliu care își va desfășura activitatea în perioada 2021-2024 sunt:

Leelo Kukk (Estonia), Pete Rawcliffe (Marea Britanie), Dominique Lévêque (Franța), Marta Múgica (Spania), Stefano Santi (Italia) și Hendrik Oosterveld (Olanda).

Conferința s-a desfășurat pe parcursul a două zile, 6 și 7 octombrie, răstimp în care participanții au aflat despre noile provocări și abordările diferite legate de conservarea naturii în Europa. „Colțul vorbitorilor”, găselniță care a facilitat schimbul de bune practici și experiențe cu ocazia conferinței din 2020, și-a făcut din nou datoria, găzduind workshopuri interesante. În 2019, la Jurmala (Parcul Național Kemeru, Letonia) se hotărâse ca următoarea conferință, cea din 2020, să fie ținută în Austria, în Parcul Național

Neusiedler See-Seewinkel. Pandemia din anul 2020 a impus ca, în premieră, cooperarea și deschiderea specifice conferinței să se manifeste doar online, renunțându-se astfel la întâlnirea fizică din Austria. Speranțele de a desfășura, în 2021, o conferință ”normală”, față în față, la Leeuwarden, Olanda au fost spulberate, din nou, de evoluția pandemică.

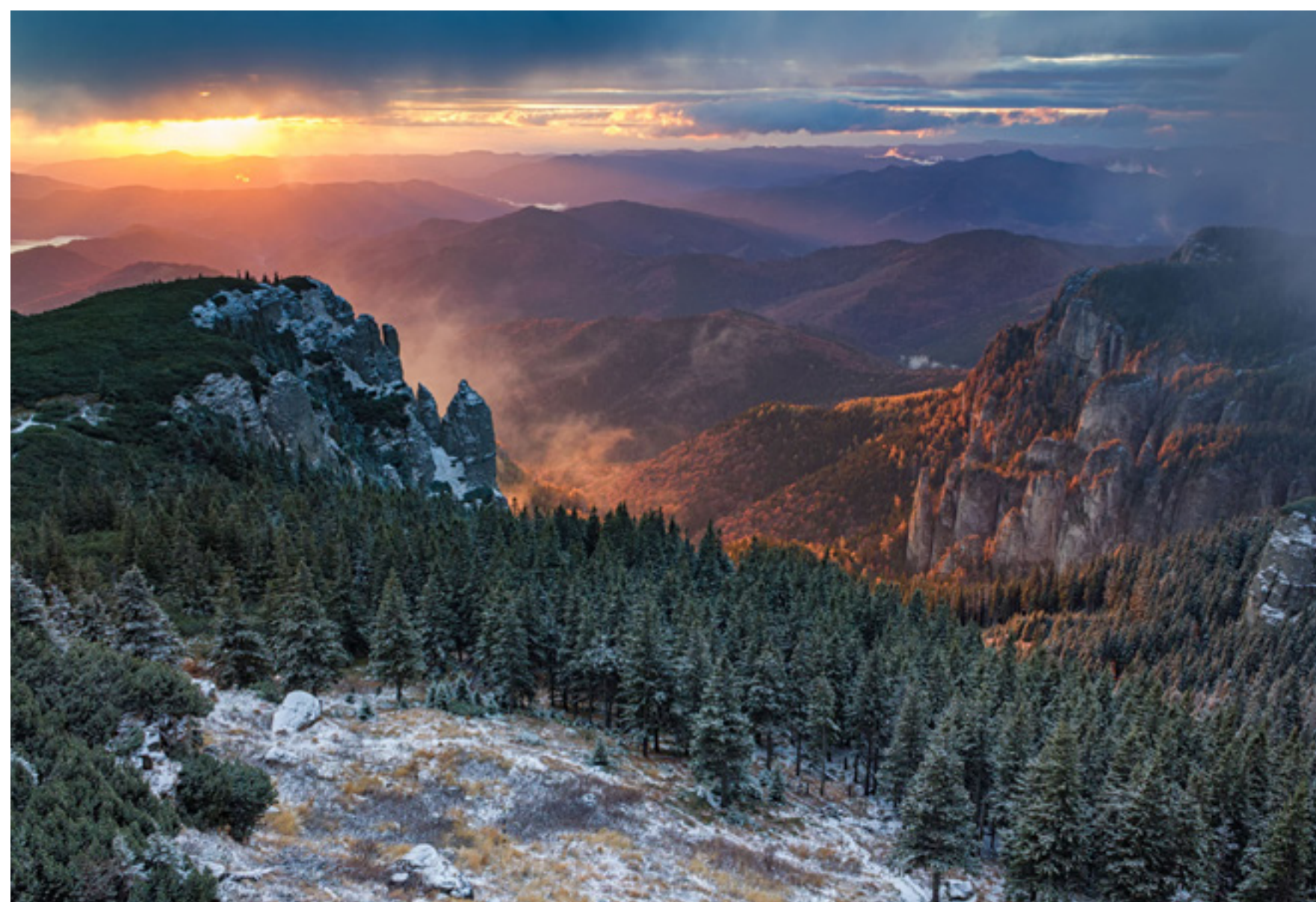
Cei care doresc să (re)vadă ce s-a întâmplat la Conferința Europarc 2021 o pot face accesând linkurile de mai jos:

[Prima zi](#) - sesiunea plenară

[A doua zi](#) - sesiunea plenară și „Colțul vorbitorilor”

Finalul Conferinței de anul acesta a presupus și anunțarea locației în care se va desfășura întâlnirea din 2022. Se dorește ca, între 2 și 6 mai, sub sloganul „Communicating in the 21st Century? Question your mindset!”, Conferința Europarc din 2022 să aibă loc în... Parcul Național Neusiedler See Seewinkel, Austria!

Tradiția ca finele lunii septembrie și începutul lunii octombrie să fie dedicate întâlnirilor și conferințelor internaționale nu va fi încălcată de Europarc pentru că, între 4 și 7 octombrie 2022, va fi organizată la Argeles-sur-Mer, Franța, în premieră, și... o a doua Conferință Europarc, focusată pe schimbările climatice!

Parcul Național Ceahlău © Mircea Muntean

Munții Parâng © Șerban Sîmbotelean

Conferința internațională „Protected Areas – Cornerstones of Ecological Connectivity in the Carpathians and Beyond”

Beneficiind de o organizare meritorie în care s-au evidențiat rețeaua de ONG-uri CEEweb for Biodiversity și Ministerul Agriculturii din Ungaria, conferința s-a desfășurat în perioada 28-30 septembrie 2021, la Visegrad, în Ungaria. Spre deosebire de alte manifestări de gen derulate în această perioadă, evenimentul s-a desfășurat în sistem mixt, onsite cu utilizarea, de acum „clasicelor”, instrumente interactive online. Conferința a fost prilejuită de derularea proiectului ConnectGREEN - Refacerea și managementul coridoarelor ecologice din zonele montane cu rol de infrastructură verde în bazinul

Dunării, finanțat prin programul Interreg Danube Transnational Programme, al cărui principal scop a fost să mențină și să îmbunătățească conectivitatea ecologică în cadrul ecoregiunii carpatice, între arii protejate din Cehia, Ungaria, România, Slovacia, Serbia și Ucraina.

S-au prezentat principalele rezultate ale proiectului din care amintim metodologia ConnectGREEN de identificare a coridoarelor ecologice, modalitățile de integrare a acestora în planificarea teritorială, restaurarea conectivității habitatelor naturale și necesitatea armonizării legislative privitoare la conectivitatea ecologică. Grație proiectului metodologia ConnectGREEN a fost utilizată pentru asigurarea conectivității în patru zone pilot: 1. Parcul Național Piatra Craiului – Parcul Natural Bucegi; 2. Parcul Natural Apuseni – Parcul Național Djerdap (Serbia); 3. Carpații de Vest (Cehia - Slovacia); 4. Parcul Național Bükk (Ungaria) - Cerová Vrchovina PLA (Slovacia).

Evenimentul s-a adresat nu doar administratorilor de arii protejate, ci și factorilor implicați care își desfășoară activitatea în interiorul sau în proximitatea ariilor protejate, evidențiindu-se ca doar o cooperare reală dintre aceștia poate asigura o conectivitate funcțională, la nivel regional.

Mai multe despre proiect găsiți pe site-ul [ConnectGREEN](#).

Cum participanții au provenit din toate țările carpatice, cu excepția Poloniei, o zi a acestei manifestări a fost dedicată Conferinței Carpathian Network of Protected Areas (CNPA), desfășurată sub sloganul „A new age for the Carpathian Protected Areas”. Scurtele intervenții ale membrilor Steering Committee ai CNPA au fost urmate de evidențierea celor mai bune practici privind managementul și networking-ul asociate ariilor naturale protejate din Carpați, de prezentarea instrumentului privind eficacitatea managementului ariilor protejate, a situației prezente a CNPA și a provocărilor viitoare.

Lucrările Conferinței s-au finalizat prin redactarea unei declarații oficiale destinată Comisiei Europene, Parlamentului European și guvernelor țărilor din regiunea Dunăre-Carpați, prin care participanții au evidențiat necesitatea managementului eficient al coridoarelor ecologice ca măsură pentru a stopa fragmentarea habitatelor și au reafirmat rolul Convenției Carpatice ca instrument holistic pentru dezvoltarea durabilă a ecoregiunii carpatice.

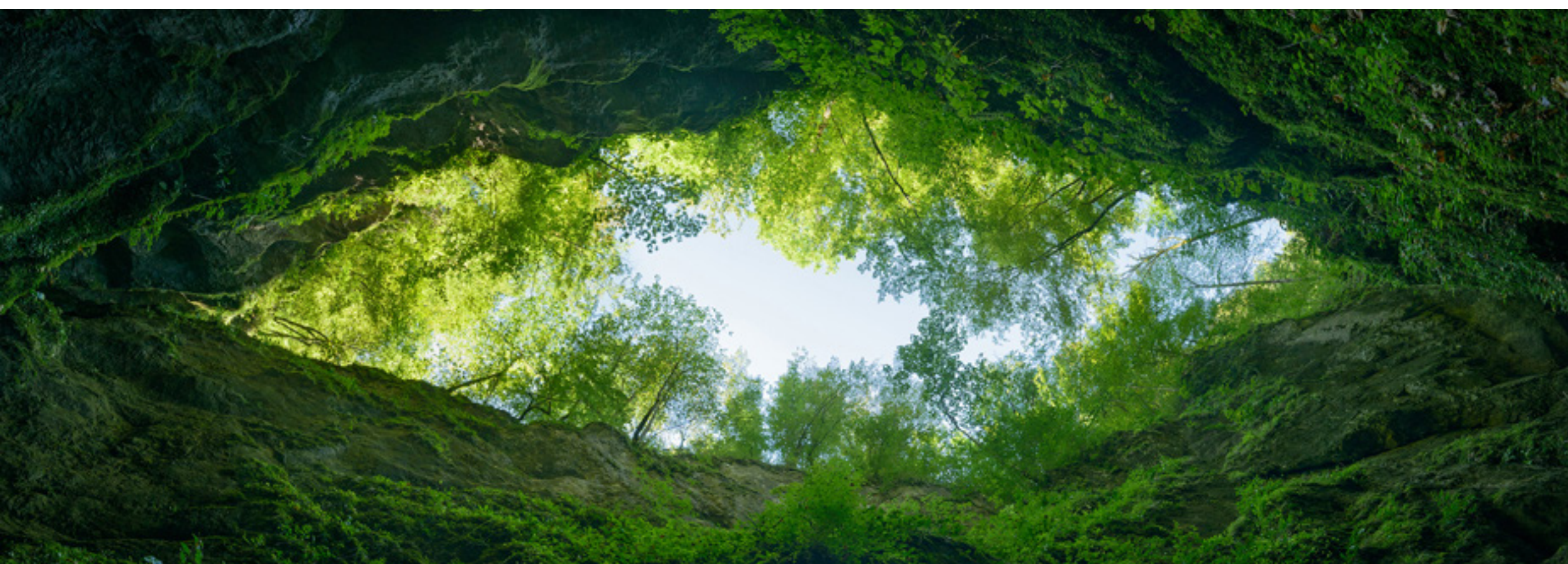
Resurse educaționale Twinkl în colaborare cu România Sălbatică

În acest final de an, echipa România Sălbatică a început o colaborare cu Twinkl România pentru a sprijini ilustrarea mai multor resurse educaționale cu imagini din cadrul proiectului. Aceste materiale se adresează atât profesorilor interesați să le deschidă copiilor apetitul pentru natură, dar și părinților sau ONG-urilor de mediu care lucrează cu școlile și grădinițele în proiectele lor de educare. Resursele actuale se adresează copiilor cu vârste între 3-12 ani.

Materialele gratuite au avut în două săptămâni peste 8.000 de descărcări și peste 250 de recenzii pozitive.

Această colaborare este abia la început și este doar una dintre cele pe care România Sălbatică le are în plan. În cadrul unui alt proiect, alături de Asociația OvidiuRo, se vor realiza 26.000 de calendare de perete care vor ajunge în toate grădinițele din țară. Aceste calendare nu conțin doar imagini frumoase, ci și informații interesante despre natura României.

Resursele educaționale se pot descărca gratuit de pe www.twinkl.ro.

Ghețarul de la Scărișoara, Parcul Natural Apuseni © Dan Dinu

COP 26 - conferința internațională de la Glasgow, 2021

Conștientizând că efectele schimbărilor climatice nu pot fi reduse decât prin măsuri concrete, luate la nivel global, sub egida Organizației Națiunilor Unite, s-a elaborat și a început a fi implementată începând cu 1994, Convenția Cadru pentru Schimbările Climatice, mai cunoscută după acronimul său englezesc - UNFCCC. Foarte pe scurt, scopul final al Convenției este să stabilizeze concentrația de gaze cu efect de seră din atmosferă „până la un nivel care să prevină pericolul pe care îl reprezintă interferența umană cu sistemul climatic”. Un astfel de nivel ar trebui atins într-un interval de timp suficient pentru a permite ecosistemelor să se adapteze în mod natural la schimbările climatice, fără ca producția de alimente să fie amenințată și pentru ca dezvoltarea economică să continue într-o manieră durabilă.

Ca dovadă a importanței sale, în prezent Convenția este ratificată de către 197 din statele lumii, care au devenit astfel Părți ale Convenției. Anual, începând cu 1995, are loc Conferința Părților (COP) prin care se revizuieste modalitatea de implementare a Convenției, se adoptă noi instrumente instituționale, administrative sau financiare și se iau deciziile necesare pentru viitor. Dintre întâlnirile anuale care au avut rezultate palpabile amintim COP3 (Kyoto, 1997) și COP21 (Paris, 2015). Ca dovadă

că negocierile nu sunt întotdeauna încununate de succes, COP15 (Copenhaga, 2009) a rămas cunoscută drept „Dezacordul de la Copenhaga”, întrucât țările dezvoltate au refuzat a adopta măsuri restrictive privind limitarea emisiilor de gaze de seră, iar țărilor emergente au clamat dreptul de a-și dezvolta economia, cu utilizarea de combustibili fosili. COP21 s-a finalizat prin încheierea Acordului de la Paris, devenit astfel primul document cu caracter universal în domeniul schimbărilor climatice, care impune obligații juridice tuturor Părților, pentru realizarea obiectivului de limitare a creșterii temperaturii medii globale sub 2°C față de nivelul din perioada preindustrială.

Dincolo de aspectele pandemice, trebuie să recunoaștem că ultima COP, desfășurată între 31 octombrie și 13 noiembrie 2021, a început sub auspicii nu tocmai favorabile. În cei cinci ani care au trecut de la semnarea Acordului de la Paris, pe plan global, au fost înregistrate cele mai ridicate temperaturi, ca dovadă că planurile naționale de reducere a emisiilor de carbon ale statelor semnatare au reprezentat mai degrabă promisiuni fără acoperire. Mai mult chiar, în aceeași perioadă, guvernele unor țări recunoscute ca fiind marile economii ale lumii, precum China, India, Rusia, SUA nu au făcut mai nimic pentru a încerca să ducă la îndeplinire prevederile Acordului de la Paris.

Printre cele mai importante prevederi ale acordului încheiat la Glasgow am putea enumera:

- 1 reducerea treptată a „subvențiilor ineficiente pentru combustibili fosili”.
- 2 „nevoia de sprijin pentru o tranziție justă”, prevedere susținută cu tărie de țările în curs de dezvoltare.

3 necesitatea de a revizui și de a consolida, până la sfârșitul anului 2022 obiectivele naționale de reducere a emisiilor până în 2030, „ținând cont de diferitele circumstanțe naționale”.

4 țările lumii s-au angajat să reducă treptat (dar nu să elimine) utilizarea cărbunelui în scopuri energetice.

5 s-au semnat angajamente care să sprijine protecția mediului, precum acordul pentru combaterea emisiilor de metan (100 de țări), declarația privind stoparea defrișărilor de păduri până în 2030 (105 țări), angajamentul pentru încetarea finanțării proiectelor pe bază de combustibili fosili în străinătate (20 de țări) și acordul pentru încetarea completă a utilizării și finanțării cărbunelui în interiorul granițelor până în 2040 (40 de țări).

Cu excepția gazdelor care au prezentat COP 26 ca pe „o realizare fantastică”, entuziasmul

participanților și observatorilor a fost unul moderat în condițiile în care criticile privind acordul final au venit din mai toate direcțiile. Realitatea este că punerea în aplicare a noilor angajamente va conduce la creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2030, în condițiile în care acestea ar fi trebuit reduse pentru a se spera la limitarea încălzirii globale. Țările în curs de dezvoltare au fost nemulțumite de lipsa progreselor în ceea ce privește compensarea pierderilor și daunelor pe care le înregistrează, țările bogate au fost reticente în a conveni asupra unui mecanism de finanțare compensator pentru adaptarea la impactul crizei climatice.

Chiar dacă presa internațională a vorbit deja despre COP26 utilizând expresii ca „este cel mai puțin prost rezultat”, „un acord climatic slab”, „ar fi putut fi mai rău” sau „continuăm să ne îndreptăm spre dezastru”, doar determinarea statelor lumii pe calea stopării efectelor schimbărilor climatice ne va arăta dacă Acordul de la Glasgow a fost unul de succes.

POATE FI AMORFA COMBĂTUTĂ MECANIC?

studiu de caz în Lunca Mureșului

PAUL HAC

A *morpha fruticosa* reprezintă una dintre cele mai „de succes” plante invazive din țara noastră. Originară din sud-estul Americii de Nord, a fost introdusă în România la începutul secolului al XX-lea atât în scopuri decorative, cât și pentru fixarea taluzurilor sau ameliorarea terenurilor degradate de pe malurile Dunării. A devenit o specie subspontană, ocupând cu repeziciune terenurile cu vegetație joasă sau terenurile abandonate din apropierea râurilor și poate fi în prezent întâlnită în foarte multe zone din țară. Secretul răspândirii cu atâtă eficiență a acestei specii constă în capacitatea sa de a produce foarte multe semințe (cca 12000/plantă/an - Kórá, J, 2002), care sunt adesea transportate de apele râurilor, dar și capacității deosebite de lăstărire și drajonare. În același timp, este cunoscut faptul că amorfa fixează azotul în sol, dar are și proprietăți alelopatiche, de înlăturare a altor plante competitive din imediata

vecinătate prin emanarea de substanțe chimice inhibitoare, toate acestea conducând la formarea unor comunități monodominante care afectează negativ biodiversitatea, în special a pajiștilor.

În Parcul Natural Lunca Mureșului, amorfa s-a răspândit cu precădere cu ajutorul apelor de inundații și, pe fondul unor factori favorizanți, cum ar fi abandonul terenurilor, a reușit să ocupe peste 200 ha de pășuni, fânețe sau terenuri arabile din zona inundabilă a râului. În perioada 2016-2017, administrația parcului a decis să intervină pentru refacerea unor habitate de pajiște și a mizat în acest demers strict pe controlul mecanic al speciei invazive, fără intervenție chimică. Această abordare a fost aleasă pentru a nu afecta capacitatea de regenerare a speciilor care vor forma pajiștea și, în general, pentru a nu afecta biodiversitatea. Deși într-o primă etapă s-a

încercat tăierea manuală a tulpinilor de amorfă, s-a ajuns în curând la concluzia că această metodă nu este eficientă pe suprafețe mari. Ca urmare, s-a elaborat un proiect („Stoparea extinderii speciilor invazive de plante în Parcul Natural Lunca Mureșului — SESIL”) care a fost finanțat prin fondurile SEE și cu ajutorul căruia a fost achiziționat un tractor, împreună cu mai multe utilaje, și s-a trecut la combaterea mecanizată a speciei invazive. Pentru ca administrația parcului să poată avea acces pe terenurile invadate și pentru a putea executa această operațiune, s-a semnat un acord cu proprietarii de terenuri.

Într-o primă etapă, tulpinile de amorfă au fost tocate cu ajutorul unei freze forestiere. Dat fiind faptul că, pe anumite suprafețe, densitatea plantelor și dimensiunile acestora erau foarte mari, a fost nevoie de două sau chiar trei treceri ale utilajului pentru ca tulpinile să fie suficient de bine tocate și pentru a putea fi ulterior încorporate în sol. Această etapă s-a realizat iarna deoarece lipsa sevei face ca tulpinile să fie mai puțin elastice și, în consecință, mai ușor de tocat. Terenul astfel curățat a fost apoi scarificat în vederea dislocării rădăcinilor amorfei și îndepărtării acestora. Răgăliile scoase la suprafață cu ajutorul scarificatorului au fost strânse grămezi de către mai mulți muncitori și transportate la marginea terenului. Cele mai multe dintre aceste rădăcini, împreună cu tulpinile insuficient tocate de către freza forestieră, au fost folosite ulterior ca lemn de foc de către populația nevoiașă din zonă. Trebuie menționat faptul că operațiunea de scarificare s-a desfășurat destul de anevoios din cauza rezistenței opusă de rădăcinile de amorfă din sol. Deoarece s-a folosit un scarificator agricol cu 5 ancore, a fost necesară schimbarea cu o frecvență destul de ridicată a bolțurilor de forfecare ale ancorelor.

◀ Suprafață de teren invadată de amorfă în zona Pecica (2016)

PAUL HAC
specialist conservare

Paul a lucrat timp de 12 ani (2005-2017) pentru Administrația Parcului Natural Lunca Mureșului, ultimii 6 ani din această perioadă fiind directorul parcului. În cadrul studiilor doctorale a cercetat galele și este pasionat de educația ecologică.

A inițiat și coordonat proiectul de combatere a amorfei din Lunca Mureșului. În prezent lucrează pentru Fauna & Flora International în calitate de Manager Conservare și Operațiuni.

◀◀ Parcul natural Lunca Mureșului este cea mai importantă zonă umedă din vestul țării. © Dan Dinu

▽ Freză forestieră folosită la tocarea amorfei în Parcul Natural Lunca Mureșului.

REZULTATELE PROIECTULUI

Rezultatele obținute în Lunca Mureșului, în cadrul proiectului SESIL, după parcurgerea cu lucrări a mai multor suprafețe de terenuri arabile sau pajiști invadate, sunt mai mult decât încurajatoare. Un exemplu în acest sens este reprezentat de o suprafață compactă de cca 20 de hectare de pajiște din zona Pecica, ce poate fi considerată complet restaurată și funcțională după întreținerea sa prin cosire și pășunat timp de 4 ani (2017-2021), deși amorfa dezvoltase pe terenul respectiv o comunitate extrem de prolifică.

Mai multe informații despre acest proiect pot fi găsite pe www.sesil.eu

În mod evident, cu toate că prin operațiunile de scarificare și arat au fost îndepărtate foarte multe rădăcini de amorfă de pe terenul invadat, acestea nu au putut fi eliminate în întregime. Este suficient ca doar un mic fragment de rădăcină să rămână în sol pentru ca aceasta să drajoneze în continuare. De asemenea, din semințele de amorfă căzute la sol apar noi plantule care trebuie ținute sub control în anii care urmează după curățarea inițială a terenului. Din acest motiv, suprafața trebuie supravegheată și parcursă anual cu minim o cosire pentru a tăia în acest fel și plantulele, lăstarii sau drajonii fragezi de amorfă. Botond și Botta recomandă două cosiri pe an – prima în luna iunie și o a doua la sfârșitul lunii august sau începutul lunii septembrie (Botond, M., Botta, Z., 2004). În același timp, este important ca, pe lângă parcurgerea terenului cu cele două cosiri anuale, terenul să fie întreținut și prin pășunat.

◁ Suprafață compactă de teren curățată în cadrul proiectului SESIL, zona Pecica (2021)

▷ Localnici care adună pentru foc tulpinile de amorfă netocate de freza forestieră. © Paul Hac (toate imaginile din articol cu excepția celei de copertă)

Botond, M., Botta, Z., 2004: *Biológiai Inváziók Magyarországon*. Budapest

Kóra, J; 2002: *Different management methods of areas invaded by *Amorpha fruticosa* to a different degree in the HármasKörös river near Gyomaendrőd*. Thesis, Debrecen

Sărățeanu, V., 2010: *Assesing the influence of *Amorpha fruticosa* L. invasive shrub species on some grassland vegetation types from western Romania*. Research Journal of Agricultural Science

Stănescu, V., Șofletea, N., Popescu, O., 1997: *Flora forestieră lemnoasă a României*. Editura Ceres

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În ultimii ani s-a vehiculat tot mai mult ideea că specia invazivă *Amorpha fruticosa* nu poate fi combătută eficient doar prin metode mecanice, ci este necesară și intervenția chimică. Această abordare a fost intens dezbătută și în cadrul *Simpozionului European de Control al Speciilor Invazive de Plante*, organizat la Budapesta în aprilie, 2016. Rezultatele obținute prin implementarea proiectului SESIL în Parcul Natural Lunca Mureșului demonstrează însă că amorfa poate fi combătută cu succes prin metode mecanice, combinate cu pășunatul, fără nicio intervenție chimică.

Este adevărat că efortul depus pentru a obține astfel de rezultate este unul destul de ridicat, însă respectarea câtorva principii de bază conduce la

o combatere eficientă. În primul rând, lucrările trebuie executate cu perseverență. Odată început procesul de combatere, el trebuie continuat fără pauză pentru mai mulți ani, respectiv suprafața în cauză trebuie cosită și pășunată regulat pentru a preveni reinstalarea speciei invazive. O altă observație importantă este legată de scoaterea și îndepărtarea rădăcinilor amorfiei. Deși, așa cum s-a arătat, această operațiune este una greoaie, ea contribuie substanțial la reușita combaterii mecanice, motiv pentru care este esențial să fie realizată. Nu în ultimul rând, este important să menționăm că orice acțiune de combatere ar trebui să vizeze suprafețe destul de mari, prin distrugerea, dacă este cu putință, a unor întregi focare locale pentru a preveni astfel transportul de către animalele domestice a semințelor de pe terenurile învecinate.

A grey tabby cat with yellow eyes is walking through tall, green grass. The cat is looking directly at the camera. The background is a soft-focus field of green grass and some small white flowers.

ANIMALELE HOINARE ȘI BIODIVERSITATEA

*Implicarea civică, pentru o problemă complexă,
cu impact direct asupra sălbăticiei*

ALEXANDRU BULACU, MARIANA ȚÎNȚĂREAN, ADRIAN HĂGĂTIȘ & ALINA ALEXA

Numărul foarte mare de animale domestice hoinare cu sau fără stăpân, în special câini și pisici este pentru România o problemă serioasă, care are nevoie urgentă de soluții și acțiune. Dialogul constructiv între instituții și autorități publice responsabile pentru situația animalelor hoinare și reprezentanți ai societății civile lipsește, deciziile cu privire la tranșarea problemei se iau neparticipativ, creând o mai mare breșă de credibilitate între factorii interesați, și, cu toate că există un mare impact social (numărul de mușcături raportate) și de mediu (prin prădarea speciilor sălbatice, transferul unor boli), numărul câinilor și pisicilor hoinare în România este necunoscut, autoritățile neavând o evidență a acestora.

ISTORICUL PROBLEMEI ȘI LEGISLAȚIE - PERSPECTIVA SOCIALĂ

Problema animalelor hoinare a existat pe agenda publică doar din prisma impactului social, fără impactul de mediu. Câinii comunitari constituie o problemă veche, semnalată încă din anii 1990¹, iar autoritățile naționale au acționat abia după un caz celebru² care a ajuns la CEDO, prin emiterea OUG 155/2001 privind gestionarea câinilor fără stăpân. Cazul care a declanșat acest demers este

cel al unei doamne de 71 de ani care în anul 2000 a fost atacată, mușcată și doborâtă la pământ de aproximativ 7 câini vagabonzi în fața casei sale în cartierul Pajura, București. În urma procesului de la CEDO, familia persoanei vătămate a primit despăgubiri de 9000 de euro din partea Statului Român.

Pentru a gestiona problema complexă cauzată de animalele hoinare, principala practică promovată de autorități a fost eutanasierea în masă a patrupedelor fără stăpân până în 2008 când legea cadru a fost modificată iar printre prevederi se număra și „interzicerea eutanasierii câinilor, a pisicilor și a altor animale, cu excepția animalelor cu boli incurabile constatate de medicul veterinar”.

În 2013, ca urmare a morții unui copil³ ce a fost atacat de câini maidanezi, a fost adoptată o nouă lege ce păstrează prevederile OUG 155/2001 privind eutanasierea, fără a se limita doar la cazurile cu boli incurabile. Acest lucru a generat o polemică ce a scindat societatea românească în două tabere: cei care voiau eliminarea câinilor de pe străzi cu orice preț și cei care doreau să protejeze patrupedele.

Reglementările contradictorii și posibilitățile de interpretare largă a cadrului legal existent au generat probleme în aplicarea legislației privind

gestionarea câinilor fără stăpân la nivel național, iar majoritatea UAT-urilor au continuat să rămână inactive.

Dincolo de prevederile legale contradictorii, neclare, complexitatea problemei animalelor domestice hoinare este dată de o serie foarte variată de cauze: în principal o educație precară a unei mari părți a societății, care duce la abandon masiv de câini și pisici, lipsa responsabilității față de aceste animale, care afectează bunăstarea lor prin hrănire precară, lipsa sterilizării, cazurile dese de abuzuri asupra lor, bolile pe care acestea le dezvoltă și le transmit.

STUDII DESPRE IMPACTUL ASUPRA BIODIVERSITĂȚII

În România, problemele legate de prezența animalelor hoinare din zone naturale, inclusiv din arii protejate sunt foarte rar prezentate sau adresate în statistici, studii sau legi, excepție făcând menționări accidentale legate de prezența lor pe teritoriul fondurile de vânătoare. În schimb, în mai multe țări din lume au fost abordate multe teme: evaluarea numărului total de exemplare, impactul lor asupra biodiversității, efectele asupra sănătății publice, dar și efectele prezenței animalelor domestice hoinare asupra bunăstării animalelor sălbatice, prin transmitere de paraziți și hibridizare.

◁ Animale hoinare în Parcul Național Cheile Bicazului - Hășmaș și în Rezervația Biosferei Delta Dunării. © Roxana Badea & Dan Dinu

◁◁ Pisică hoinară în aria protejată de la Rotbav, județul Brașov. © Roxana Badea

ALEXANDRU BULACU
președinte

Este expert zoolog, specializat pe reintroducerea de specii, dar și pe interacțiunea cu comunitățile. A participat activ la reintroducerile de zimbri din Carpații de sud vest. Coordonează grupurile de lucru.

MARIANA ȚÎNȚĂREAN
manager de proiect

Coordonează eficient activitățile echipei, ale partenerilor, contribuind esențial cu expertiza de administrare, finanțe și legislație.

ADRIAN HĂGĂȚIȘ
director conservare

Expert în activități variate de conservarea naturii, a coordonat primele inițiative de reintroducere de zimbrii din Caraș Severin și Hunedoara. Este expertul tehnic care contribuie la implementarea acestui proiect.

ALINA ALEXA
director comunicare

Este responsabilă de elaborarea și diseminarea informațiilor despre proiect, cu accent pe adaptarea acestora la publicul larg.

Conform unui studiu realizat la Centrul de Cercetare a Faunei Sălbătice din cadrul Departamentului de Zoologie a Universității din Oxford, sunt peste 700 de milioane de exemplare de câini hoinari la nivel global (Hughes & Macdonald, 2012), iar WSPA (World Animal Protection) Internațional estimează un număr total de 480 de milioane de exemplare de pisici fără stăpân în lume.

Printre cei mai implicați în cercetarea schimbărilor de comportament și ecologice, cauzate de prezența de câini hoinari este cercetătorul italian,

literatura de specialitate (Oliveira, Godinho, Randi & Alves, 2008).

Un alt subiect este prădarea realizată de către animalele domestice hoinare, cu efecte majore asupra populațiilor din fauna sălbatică nativă, afectată atât prin prădare directă, modificare de comportament și utilizare a habitatelor naturale, cât și prin concurență, în cazul speciilor prădătoare sălbătice (Kruuk & Snell, 1981), (Barbraud, des Monstiers, Chaigne & Karine, 2021). Un alt efect potențial negativ este transmiterea de paraziți

Reintroducerea de specii native este direct afectată de prezența animalelor hoinare, care sunt un risc mare pentru populații cu puțini indivizi, supuși unui stres major.

Luigi Boitani, specialist pe ecologia lupilor, dar și etologia câinilor, care a monitorizat și descris apariția multor hibrizi între câinii domestici și lupi (Boitani, et al., 2006). Hibridizarea reprezintă o problemă stringentă și în cazul pisicilor domestice cu cele sălbătice, acest fenomen fiind descris în

și boli către alte animale domestice, animale sălbătice și oameni (van Niekerk, 2005).

Mult timp ignorat, subiectul efectului cu potențial devastator al numărului mare de pisici hoinare, în combinație cu alți factori de declin al speciilor

native, de exemplu pierderea de habitate și schimbările climatice, a fost adus în prim-plan de un studiu finanțat de guvernul australian publicat în 2020. Rezultatele acestei cercetări ne arată că anual un exemplar de pisică hoinară ucide 748 de mamifere, păsări și reptile, dintre care 576 native (Legge, Woinarski, Dickman & Calver, 2020).

Reintroducerea de specii native este direct afectată de prezența animalelor hoinare, care sunt un risc mare pentru populații cu puțini indivizi, supuși unui stres major. Atât Consorte-McRea, Owens, Waters & Marino (2011), cât și Bonacic, Almuna & Ibarra (2019), oferă recomandări cu privire la managementul exemplarelor de animale domestice în cadrul programelor de conservare și de reintroducere de specii native de faună.

În România, Monica Vasile și Ștefan Voicu au publicat în 2019, o analiză pe tema reintroducerilor de zimbri și a efectelor pe care numărul mare de câini hoinari îl poate avea asupra comportamentului de turmă, sau a indivizilor solitari de zimbri. Componenta socială este foarte importantă, analizându-se fenomenul de abandon al câinilor în comunitățile rurale din Munții Țarcu, județul Caraș-Severin și al gestionării precare a numărului mare de câini de

stână și efectul imediat pe care aceste fenomene îl au asupra unui proiect de conservare a speciei zimbru derulat în aceeași zonă.

Perspectiva socială este prezentată în 2015, într-un studiu finanțat de Friedrich Ebert Stiftung, și realizat de Roxana Pencea și Tudor Brădățan: o analiză cuprinzătoare a situației câinilor fără stăpân din România, cu soluții și politici de rezolvare a acestei probleme. Studiul nu abordează aspectul câinilor hoinari cu stăpân, care sunt lăsați nesupravegheați, hrăniți și tratați necorespunzător și care reprezintă potențiale riscuri pentru mediu, societate și sănătatea oamenilor.

Asociația pentru Conservarea Diversității Biologice (ACDB) a publicat în 2015 un raport al proiectului WOLFLIFE, finanțat de Uniunea Europeană, prin Programul LIFE, care a evaluat abundența câinilor hoinari din zona de proiect suprapusă Carpaților Orientali, folosind metode de calcul general acceptate, și propunând măsuri de reducere a numărului de câini hoinari în general.

▽ Câini și pisici care hoinăresc prin natură. © Roxana Badea, Ana Pană & Ciprian Diaconaru.

SOCIETATEA ROMÂNĂ DE SĂLBĂTICIE

SRS s-a înființat în 2016 pentru contribui activ la crearea unui momentum pentru dezbateri și elaborare a cadrului legislativ, pentru a aplica conceptul de sălbăticie la scară mare de peisaje dominate de procese naturale, în care ariile naturale protejate nu joacă doar un rol izolat, ci sunt gestionate integrat, ca o rețea. Proiectul despre animale hoinare este o provocare, care sperăm să contribuie la rezolvarea problemei.

www.animalehoinare.ro | www.srswild.ro

2 Slovenia⁶ a introdus un sistem obligatoriu de înregistrare a câinilor și microciparea gratuită este o cerință legală. Detaliile despre animale și proprietarul lor sunt înregistrate într-o bază de date centrală, administrată de Ministerul Agriculturii.

3 La Roma⁷ a existat 30 de ani o politică de a nu ucide pisicile fără stăpân din mediul urban și a fost monitorizată dinamica populațiilor de pisici. Apoi s-a elaborat o legislație armonizată. Implementat și finanțat de stat, managementul pisicilor urbane fără stăpân a devenit parte a activității curente a medicilor veterinari, biologilor, etologilor și operatori ai Serviciului Național de Sănătate. Acest lucru a scăzut ponderea emoțională care influențează deciziile profesionale.

MOMENTUL ZERO PENTRU ABORDAREA PROBLEMEI LA NIVEL NAȚIONAL: DEFINIREA PROBLEMEI

Societatea Română de Sălbăticie (SRS) a decis să se implice în găsirea de soluții pentru aceste probleme cu un prim pas. Până în octombrie 2022, proiectul „Animalele domestice hoinare și fără stăpân în România. Definirea problemei sociale și de mediu printr-o abordare participativă și inovare socială” construiește un cadru de dezbateri și implicare civică a tuturor factorilor interesați, pentru ajungerea la un acord cu privire la starea de fapt a problemei, la cauzele ei și efectele prezenței acestor animale asupra mediului social și natural. Cheia este o abordare multidisciplinară și participativă de dezbateri a subiectului prin constituirea a 3 grupuri de lucru tematice și a

► Câini hoinari în Parcul Național Munții Măcinului. © Roxana Badea

unei platforme online, care să abordeze cele trei perspective ale problemei: cea socială, de mediu și de bunăstare animală. Dezbateri publică, campania de advocacy și implicarea civică, prin metode inovative vor adăuga sustenabilitate rezultatelor obținute. Proiectul este derulat de „Societatea Română de Sălbăticie”, în parteneriat cu „Federația Coaliția Natura 2000 România”, și „Asociația pentru Parteneriat Comunitar Brașov”, și beneficiază de o finanțare în valoare de 133.962,88 euro, prin programul Active Citizens Fund România, finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021.

CONCLUZII

Soluțiile pentru rezolvarea acestor probleme nu pot fi simple, este nevoie de dialog deschis și proactiv între toți factorii interesați, iar ele trebuie să vină sub forme variate, pentru a răspunde nuanțelor prezente în regiunile României: studii, campanii de informare, propuneri legislative.

De aceea, vom continua demersurile prin construirea unui parteneriat cu mai multe institute de cercetare, universități, ONG-uri, pentru o inițiativă comună de cercetare prin intermediul finanțărilor Orizont 2020 sau alte finanțări, cu accent pus pe partea de conservare a biodiversității.

¹ Situația câinilor fără stăpân din România - Politici, cadru legislativ și soluții, Roxana Pencea I Tudor Brădățan <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/bukarest/12420.pdf>

² <https://jurisprudentacedo.com/Georgel-si-Georgeta-Stoicescu-c.-Romania-Muscat-uri-de-caine-Invaliditate.html>

³ <https://www.mediafax.ro/social/tragedie-in-capitala-un-copil-de-4-ani-a-fost-omorat-de-caini-in-zona-parcul-tei-reactia-primariei-sectorului-2-foto-11286469>

⁴ https://www.academia.edu/16608403/How_Holland_became_free_of_stray_dogs

⁵ <https://epochtimes-romania.com/news/caini-vagabonzi-nu-exista-pe-strazile-din-olanda-cum-a-reusit--288782>

⁶ <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/bukarest/12420.pdf>

⁷ <https://europepmc.org/article/med/30859105>

Dintre abordările / soluțiile propuse în alte țări, menționăm câteva:

1 Deși până în anul 2000, Olanda⁴ a fost una dintre țările cu cel mai mare număr de animale pe străzi, astăzi nu mai există câini abandonați pe străzi⁵. S-au introdus reguli clare în legislație. Este obligatorie sterilizarea/ castrarea animalelor și este gratuită în cabinetele veterinare (rezultatul imediat: sterilizarea a 70% din populația canină). S-au aplicat norme stricte privind bunăstarea și tratamentul animalelor, orice act de cruzime fiind pedepsit cu până la trei ani de închisoare și o amendă de cel puțin 17.000 de euro. Impozitele au fost mărite pentru câinii de rasă pură cumpărați și s-a încurajat adopția.

FACILITAREA COEXISTENȚEI ÎNTRE OAMENI ȘI ANIMALE SĂBĂTICE

un articol de opinie

IAIN TREWBY, MIHAELA FAUR-POENAR, RADU POPA & MIRCEA MĂRGINEAN

Modul în care societatea se raportează la viața sălbatică și la biodiversitate continuă să determine deciziile privind gestionarea faunei și conservarea biodiversității. Un aspect esențial al acestei relații este modul în care interacționăm cu animalele sălbatice care ne pot afecta sau amenința activitățile și/ sau mijloacele noastre de trai, cum ar fi activitățile de agrement și agricultura. Aceste amenințări pot duce la conflicte între factorii interesați și între oameni și fauna sălbatică, cu impact negativ asupra biodiversității. Astfel, facilitarea coexistenței între oameni și fauna sălbatică rămâne o abordare fundamentală pentru conservarea biodiversității. În ciuda folosirii cu succes a unor metode raportate în literatura științifică și în rapoartele de conservare (Oliveira et al. 2021), rămâne totuși dificilă obținerea sprijinului tuturor părților interesate precum și asigurarea cadrelor legislative adecvate care să faciliteze coexistența, rezultatul fiind persistența conflictelor între oameni și animale sălbatice.

◀ Urs brun în Munții Făgăraș, învățat să vină la marginea drumului pentru a primi mâncare de la turiști. © Dan Dinu

▽ Montarea unui colar GPS pe un câine ciobănesc pentru a monitoriza impactul acestuia asupra animalelor sălbatice. © Mircea Mărginean

În cele ce urmează, oferim o prezentare generală a experienței organizației noastre, care timp de 8 ani a distribuit în România câini din rase specializate pentru paza șeptelului și a montat garduri electrice pentru protejarea culturilor și a altor bunuri. În material se va pune accent pe rezultatele obținute prin aplicarea acestor metode și se vor face recomandări pentru abordarea viitoare a facilitării coexistenței.

Coexistența este rareori definită și studiată în domeniul conservării, în parte din cauza complexității metodelor necesare pentru a înțelege interacțiunile și conflictele dintre oameni și animale sălbatice, dar și din cauza dificultății de cuantificare a acțiunilor sau comportamentelor, cum ar fi modul în care oamenii ripostează atunci când animalele sălbatice provoacă daune.

De exemplu, un argument comun și o sursă de conflict între părțile interesate-agricultori, vânători și conservatoriști, este că animalele sălbatice, în special carnivorele mari, amenință agricultura și, prin urmare, populațiile de animale sălbatice trebuie reduse pentru a preveni pagubele. Acest argument se complică și mai mult atunci când unele părți interesate afirmă că măsurile tradiționale de prevenire a pagubelor, cum ar fi paza șeptelului cu ajutorul câinilor, au un impact negativ asupra biodiversității, inclusiv asupra speciilor de vânat,

și că numărul acestor câini trebuie strict controlat. Cu toate acestea, este dificil să se califice și să se cerceteze influența acestor dispute asupra eforturilor de facilitare a coexistenței și este mult mai ușor să se monitorizeze și să se raporteze numărul de câini de pază și de garduri electrice utilizate și eficiența percepută a acestor măsuri de prevenire a pagubelor.

△ Capră neagră pe traseul din creasta Parcului Național Piatra Craiului. Acolo unde animalele nu se simt amenințate de oameni, coexistența devine posibilă. © Dan Dinu

◁ Pui de ciobănesc carpatin, crescuți pentru a fi oferiți ciobanilor. Această rasă este crescută tradițional pentru paza șeptelului și este originară din Carpați. © Lizzie Duthie

În încercarea de a înțelege mai bine contextul coexistenței și al conflictelor, am efectuat anchete sociologice în rândul comunităților locale și al fermierilor și am implementat măsuri de prevenire a pagubelor pentru a le arăta fermierilor cum să reducă daunele cauzate de animalele sălbatice. Lucrând în mai multe județe din Carpații Meridionali și Occidentali din România, am realizat interviuri și chestionare în peste 1000 de gospodării, am pus la dispoziția fermierilor peste 250 de garduri electrice și peste 60 de câini din rase specializate pentru paza șeptelului. O mare parte din eforturile noastre vizează consolidarea capacității fermierilor de a lua decizii privind protecția animalelor și a culturilor, informații care să fie diseminate în rândul colegilor lor și, în timp, să faciliteze coexistența.

Abordările noastre se bazează și pe dovezi din alte proiecte de conservare și gestionare a faunei sălbatice din România (de exemplu, LifeUrsus; WOLFLIFE) și la nivel global (Fauna & Flora International), adaptând metodele la specificul localităților și comunităților cu care lucrăm.

Sondajele sociologice indică percepții și atitudini diferite față de fauna sălbatică în rândul factorilor interesați și faptul că aceste percepții și atitudini sunt influențate de experiențele directe și de sursele indirecte de informare. De exemplu, comunitățile din zonele cu populații permanente de urși au avut atitudini ceva mai puțin negative față de această specie decât comunitățile din zonele în care urșii au fost absenți anterior sau au fost prezenți în număr mai mic. Cu toate acestea, o atitudine negativă față de urși, lupi și, mai ales, față de mistreți, persistă în rândul aproape tuturor

grupurilor de factori interesați abordate la nivelul comunităților locale.

Din sondajele noastre a reieșit o imagine socială, culturală și economică complexă a domeniului legat de coexistență. Spre exemplu, fermierii din comunitățile rurale au menționat că uneori au conflicte cu asociațiile de vânătoare, din cauza unei gestionări percepute ca fiind greșite a speciilor de vânat și a carnivorelor protejate (urs și lup). În marea lor majoritate, fermierii și-au exprimat frustrarea că nu pot să îndepărteze amenințările care vin din partea animalelor sălbatice, fie că este vorba despre urșii sau lupii care atacă animalele domestice sau stupinele, fie că urșii și mistreții distrug culturile. Măsurile folosite în mod obișnuit de către fermieri - garduri de lemn, oameni care păzeau culturile și animalele pe timp de noapte și câini care nu erau crescuți special

pentru paza șeptelului sunt percepute ca fiind ineficiente în prevenirea pagubelor. În plus, uneori lipsa de capacitate și de cunoștințe în rândul autorităților locale și al fermierilor cu privire la cadrul legislativ referitor la despăgubirile pentru daunele cauzate de animalele sălbatice a generat un sentiment de neputință în rândul fermierilor.

Există deja destul de multe informații despre soluțiile eficiente pentru reducerea pagubelor provocate de animalele sălbatice. Așa cum s-a amintit, câinii din rase specializate pentru paza șeptelului și gardurile electrice și-au demonstrat eficacitatea în reducerea pagubelor provocate de culturile și șeptelului de către animalele sălbatice precum mistreții, urșii și lupii. Este interesant de observat faptul că demonstrarea valorii acestor metode generează mândrie în rândul fermierilor, care conduce la încurajarea și a altor fermieri să folosească tot mai mult câini din rase specializate și garduri electrice.

Cu toate acestea, reducerea gravității pagubelor cauzate de animalele sălbatice, atât din punct de vedere economic, cât și psihologic, reprezintă doar un aspect al facilitării coexistenței. O parte esențială a eforturilor noastre de facilitare a coexistenței a constat și în informarea și sprijinirea fermierilor și a autorităților cu privire la cadrul legislativ, care uneori se dovedește a fi destul de complex și care se referă la despăgubirile pentru daune. Responsabilizarea fermierilor în vederea prevenirii daunelor, prin furnizarea de garduri electrice și câini specializați,

◀ O vulpe este atrasă de resturile lăsate în urmă de un grup de turiști. Uneori, o parte din conflictul om-animale este alimentat de comportamentul nostru neadecvat. © Dan Dinu

IAIN TREWBY
manager FFI România

Zoolog, cu un interes principal în managementul faunei sălbatice și în interfața dintre știință și politici. După ce a lucrat pentru instituții guvernamentale, de cercetare și ONG-uri din Africa de Sud și Europa, s-a stabilit în prezent în România, unde conduce programul de conservare al FFI.

MIHAELA FAUR-POENAR
specialist în conservare

Coordonează eficient activitatea echipei, contribuind la realizarea obiectivelor organizației.

RADU POPA
ranger

Specializat în implementarea măsurilor de coexistență și relația cu comunitățile locale.

MIRCEA MĂRGINEAN
biolog

Implicat în proiecte de monitorizare, inventariere mamifere mari, precum și în proiecte de cercetare a ihtiofaunei ecosistemelor de apă dulce.

www.fauna-flora.org

Înființată în 1903, Fauna & Flora International (FFI) este cea mai veche organizație internațională de conservare a naturii din lume. Viziunea noastră este de a crea un viitor durabil pentru planetă, în care conservarea biodiversității se realizează de către oamenii care trăiesc în imediata apropiere. Facem acest lucru prin conservarea speciilor și a ecosistemelor amenințate din întreaga lume, alegând soluții durabile, bazate pe cunoștințe științifice solide și care iau în considerare nevoile oamenilor. Am devenit o organizație de încredere în domeniul de conservare a naturii. În prezent FFI este activă în peste 40 de țări.

precum și informarea și conștientizarea acestora cu privire la obligațiile care le revin prin sistemul de despăgubire, reprezintă probabil cele mai semnificative rezultate obținute de organizația noastră în direcția facilitării coexistenței. Valoarea acestei abordări este demonstrată și de faptul că, înainte de intervenția noastră, în anumite zone nu se solicitau deloc cereri de despăgubire, iar acum fermierii depun în mod obișnuit astfel de cereri, care sunt aprobate de către comisiile de despăgubire.

Un alt succes al eforturilor noastre la nivel regional a fost crearea unei echipe de intervenție pentru gestionarea incidentelor periculoase cu animale sălbatice (în cadrul proiectului LIFE Connect Carpathians) care a funcționat prin intermediul unor protocoale semnate la nivelul județului

Hunedoara și prin implicarea Serviciului de urgență 112. Cu ajutorul experienței, cunoștințelor și a altor echipe de intervenție sau organizații (Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură „Marin Drăcea”) și Asociația pentru Conservarea Diversității Biologice (ACDB), am reușit să creăm un cadru favorabil de colaborare între autorități, actorii principali fiind Prefectura județului și Inspectoratul Județean de Jandarmi Hunedoara. În timp ce această abordare funcționează bine în județul Hunedoara, extinderea ei în județele învecinate continuă să reprezinte o provocare, deoarece instituțiile județene pot avea viziuni diferite pentru abordarea problemei incidentelor periculoase cu animale sălbatice.

În ciuda impactului benefic măsurabil și demonstrabil al activității noastre (gravitatea atacurilor a fost redusă în cazul fermierilor care utilizează garduri electrice și câini specializați de pază a șeptelului, iar fermierii apelează cu succes la măsurile de despăgubire), percepțiile fermierilor față de carnivorele mari și față de mistreți rămân împărțite. Din acest motiv, devine evident faptul că este nevoie de o abordare mai amplă pentru a produce o schimbare radicală a percepției fermierilor față de fauna sălbatică.

În momentul de față, organizația noastră susține anumite cercetări menite să ne ajute să înțelegem mai bine relațiile dintre câinii specializați de pază a șeptelului și fauna sălbatică, în efortul de a construi o bază de informații pentru utilizarea corectă și evaluarea eficienței măsurilor de prevenire a pagubelor asupra biodiversității. Ne dorim ca aceste cercetări să contribuie în viitor la elaborarea unor politici bazate pe dovezi științifice pentru utilizarea corectă a câinilor de pază a șeptelului.

Este clar că eforturile tuturor factorilor interesați pentru a facilita coexistența trebuie să continue, în sensul realizării următoarelor obiective:

Lup în apropierea unui sat din Harghita © Zoltán Nagy

Urs în zona Lacului Sfânta Ana © Alexandru Dinulescu

Vulpe în apropierea unei zone de campare în Parcul Național Retezat © Zoltán Nagy

1 Realizarea unui acord regional și național al tuturor factorilor interesați cu privire la nivelurile de coexistență tolerate;

2 Să se înțeleagă și să se comunice mai bine dimensiunile umane ale coexistenței, acceptând faptul că există diverse opinii în rândul factorilor interesați, că sunt necesare abordări participative pentru a identifica un teren comun și a conveni asupra unor abordări comune;

3 Să se înțeleagă factorii ecologici care influențează interacțiunile și conflictele dintre om și animalele sălbatice;

4 Să se monitorizeze mai bine eficacitatea abordărilor utilizate pentru a facilita coexistența, asigurându-se că există un proces de feedback, astfel încât cadrul legislativ să poată fi ușor adaptat și pus în aplicare în funcție de dovezile generate de monitorizarea continuă.

Colaborarea continuă între factorii interesați este necesară nu numai pentru realizarea unor politici adecvate care să sprijine coexistența, ci și pentru modul de punere în aplicare a acestor politici. Acest ultim punct este deosebit de important în mediul politic dinamic legat de coexistență, în care cadrul juridic privind despăgubirile pentru daunele cauzate de speciile de vânat este în curs de reformă, iar dezbaterile publice privind gestionarea carnivorelor mari continuă.

Este evident că în România se înregistrează progrese semnificative în ceea ce privește coexistența, practicile de sprijinire a acesteia fiind tot mai bine cunoscute și puse în aplicare (Salvatori et al. 2021). Cu toate acestea, în peisajul cultural și ecologic al țării, rămân destul de multe provocări în ceea ce privește adoptarea unei abordări holistice în favoarea coexistenței.

DELTA NEAJLOVULUI

renaturare în doi pași

VALENTIN GRIGORE, CRISTINA PELCARU,
CĂTĂLIN CROITORU & MIHAI-BOGDAN IONESCU-LUPEANU

Aflată între București și Dunăre, în plină zonă de câmpie, cu energie de relief scăzută, Balta Comana reprezintă o porțiune de divagare de tip deltaic a râului Neajlov, în apropierea confluenței cu râul Argeș. Ea include în mod natural brațele cu ape curgătoare, unde Neajlovul meandreează cu mare sinuozitate, ochiuri permanente de apă stagnantă, o rețea de mici canale de legătură și grinduri mai înalte cu vegetație palustră. În funcție de debitul și nivelul apelor convergente în amonte (pârâul Dadilovăț și râurile Dâmbovnic, Câlniștea și Glavacioc), de aportul pluvial de suprafață și alimentarea din izvoare proprii, se produc cu periodicitate revărsări, cu inundarea zonelor periferice. Un paradis al păsărilor, vidrelor, nuferilor, irișilor, lotcilor pescărești și acoperișurilor cu stuf, unde, timp de o jumătate de mileniu, foșnetul frunzelor și clipocitul valurilor s-au putut auzi împletindu-se cu muzica de la dansul călușarilor din sat, ori cântecele bisericesti de la mănăstirea lui Vlad Țepeș.

Modificările ireversibile produse asupra regimului hidrologic în regiile zone prin lucrările hidrotehnice realizate la finele veacului trecut, care urmăreau transformarea râului Argeș într-un canal navigabil, precum și încercarea de a dobândi prin asanare, noi suprafețe apte pentru agricultura modernă, au

făcut ca Delta Neajlovului să devină majoritar un islaz degradat, invadat de specii ruderales, învecinat cu un rest acoperit încă de stuf, dar drenat și expus incendiilor sistematice de vegetație. Deși ca parte a Parcului Natural Comana, beneficia de statut de protecție integrală, funcțiile sale ecosistemice erau intens deteriorate, nemaivând capacitatea de a asigura condiții favorabile pentru menținerea speciilor de pești și păsări acvatice.

În perioada 2009-2012, Consiliul Județean Giurgiu, deținătorul Bălții Comana, în parteneriat cu RNP Romsilva – Administrația Parcului Natural Comana, a implementat Proiectul REBACO („Reconstrucția ecologică a Bălții Comana – Județul Giurgiu” - cod SMIS-CSNR 6725), în baza unei finanțări europene de circa 7,4 mil. lei, în cadrul Programului POS Mediu. Principala activitate a acestuia a fost realizarea unui dig-baraj de joasă înălțime, pentru a se obține o cotă de retenție permanentă de 43,60 mMB, ceea ce asigură un nivel permanent al apei de aproximativ 50 cm în zonele de fost islaz, redându-se astfel terenul în circuitul natural printr-o reinundare parțială și refăcându-se echilibrul între zonele acvatice și cele cu grinduri. Dig-barajul se ridică din amonte de promontoriul înalt situat în partea de nord – vest a localității Comana (vest de podul de peste Neajlov), ocolește terenurile din extravilanul satului și, după ce străbate o zonă de

depresiune cu pășune, cu lungimea de cca 200 m, traversează albia râului Neajlov și se îndreaptă spre drumul județean dintre Comana și Budeni, pe care îl întâlnește în zona vechii albii a râului. Construcția nou amenajată este realizată din pământ din zona bălții, cămășuit cu beton, are o lungime 1200 m și se continuă cu încă 1300 m de drum județean, realizat și el tot sub formă de dig, între satele Comana și Budeni, împreună formând anasamblul hidrotehnic proiectat. Digul este prevăzut cu descărcător pentru preluarea viiturilor râului Neajlov, dimensionat pentru asigurare de 5%, cu o lungime de 525 m și înălțime de 0,60 m, permițând astfel o adâncime a apei în fața barajului între 0,70 și 1,20 m. De asemenea, prin intermediul unui stăvilar, cu radier din beton armat monolit, dotat cu un ansamblu de vanete cu grătar, se asigură debitul de servitute, controlul nivelului apei în lac și golirea de fund. Profilul barajului este unul trapezoidal, cu lățimea coronamentului de 4 m și înălțimea de calcul de 2,5 m în afara deversorului, respectiv 1,75 m în zona deversorului, cu o pantă a taluzurilor de 18°. Lucrarea nu a presupus exproprieri, întregul teren fiind deținut de Consiliul Județean Giurgiu¹.

Efectele intervenției au fost rapide și absolut remarcabile, atât pentru biodiversitate cât și pentru potențialul turistic, iar în final, pentru comunitatea locală învecinată.

Parcul a fost recunoscut ca zonă umedă de importanță internațională conform Convenției de la Ramsar (Iran, 1971), suprafața utilă a deltei a crescut de la 600 la 1200 ha, cea a luciului permanent de apă,

< Lucrări din cadrul proiectului de renaturare

<< Parcul natural Comana © Alexandru Dinulescu

VALENTIN GRIGORE
director parc

De profesie inginer silvic, Valentin este directorul Administrației Parcului Natural Comana începând din anul 2006.

CRISTINA PELCARU
biolog

Cristina este biolog în cadrul Administrației Parcului Natural Comana și este implicată în diferite teme de cercetare. Este doctorand în domeniul biologiei, iar în urma cercetărilor este autor și co-autor a unor lucrări indexate în jurnale de specialitate.

CĂTĂLIN MIHAI CROITORU
inginer silvic

Cătălin este de profesie inginer silvic și este specialist în domeniul educației ecologice în cadrul Administrației Parcului Natural Comana.

MIHAI-BOGDAN
IONESCU-LUPEANU
consilier juridic

Doctorand în drept și membru al Uniunii Scriitorilor din România, Mihai are unele dintre publicațiile sale indexate în lucrarea lui Dumitru Murariu și Sorin Geacu, Bibliographia Mammalogica Romaniae.

de la 80 la 400 ha, calitatea apei a fost îmbunătățită prindiminuareasuspensiilorși scădereaturbidității, nivelul pânzei freatice a revenit la cota naturală, arealele de cuibărire și hrănire pentru păsări și-au recăpătat funcționalitatea, numărul de specii de păsări a crescut de la 145 la 212, populațiile speciilor de pești s-au refăcut, habitatele naturale caracteristice deltei s-au reinstalat, lanțurile trofice perturbate s-au reîntregit, iar restaurarea rezervorului natural a servit cu succes ca bazin tampon pentru preluarea viiturilor râului Neajlov.

Însă reconstrucția ecologică reprezintă un proces complex, menit să repare prejudiciile produse naturii și să readucă lucrurile într-o stare cât se poate de apropiată de cea anterioară intervențiilor ce au produs afectarea. Apropiată, dar nu identică, întrucât unele transformări rămân practic ireversibile, datorită nevoilor sociale de menținere în funcțiune a restului obiectivelor hidrotehnice din cadrul bazinului râului Argeș, aflate în relație funcțională cu Delta Neajlovului, ori a anvergurii căpătate în ultimii 50 de ani de

Reconstrucția ecologică reprezintă un proces complex și de lungă durată, menit să repare prejudiciile produse naturii și să readucă lucrurile într-o stare cât se poate de apropiată de cea anterioară intervențiilor ce au produs afectarea, însă nu identică, întrucât unele transformări rămân practic ireversibile.

De asemenea, numărul de vizitatori ai zonei s-a dublat, ajungând la circa 40.000 anual, iar investițiile au căpătat o oarecare amploare, crescând atractivitatea și din punct de vedere imobiliar. Numărul unităților de cazare și al locurilor de muncă s-a mărit, diversificându-se gama de activități cu specific turistic, reapărând o serie de meșteșuguri și comerțul cu produse locale. De la an la an, zona a început să fie apreciată tot mai mult de către unitățile de învățământ, pentru realizarea de schimburi de experiență, studii și stagii de practică, precum și de către companiile mai mari, pentru organizarea de team building-uri, meeting-uri sau workshop-uri. O poveste frumoasă, de succes, așa cum toți oamenii buni și iubitori ai mediului și-ar dori să audă, un pas înainte în direcția conservării biodiversității și încurajării economiei verzi.

către unii factori de influență. Încălzirea globală, aridizarea, poluarea atmosferică, intensivizarea și chimizarea agriculturii, pierderea unor suprafețe de pădure, extinderea localităților, toate produc efecte la scară mare, ce nu pot fi controlate printr-o intervenție locală de restaurare, iar în timp, afectează rezultatele.

Nivelul scăzut al apei din lacul Comana, combinat cu un grad considerabil de mineralizare datorită activităților agricole din întregul bazin de colectare al râului Neajlov, cu îmbogățirea masei organice vii sau aflate în diferite faze de descompunere, în condițiile unei temperaturi medii ridicate în perioada de vegetație, schimbă considerabil ecologia biocenozelor acvatice găzduite, conducând în final la accelerarea îmbătrânirii nou createi cuvete lacustre, prin

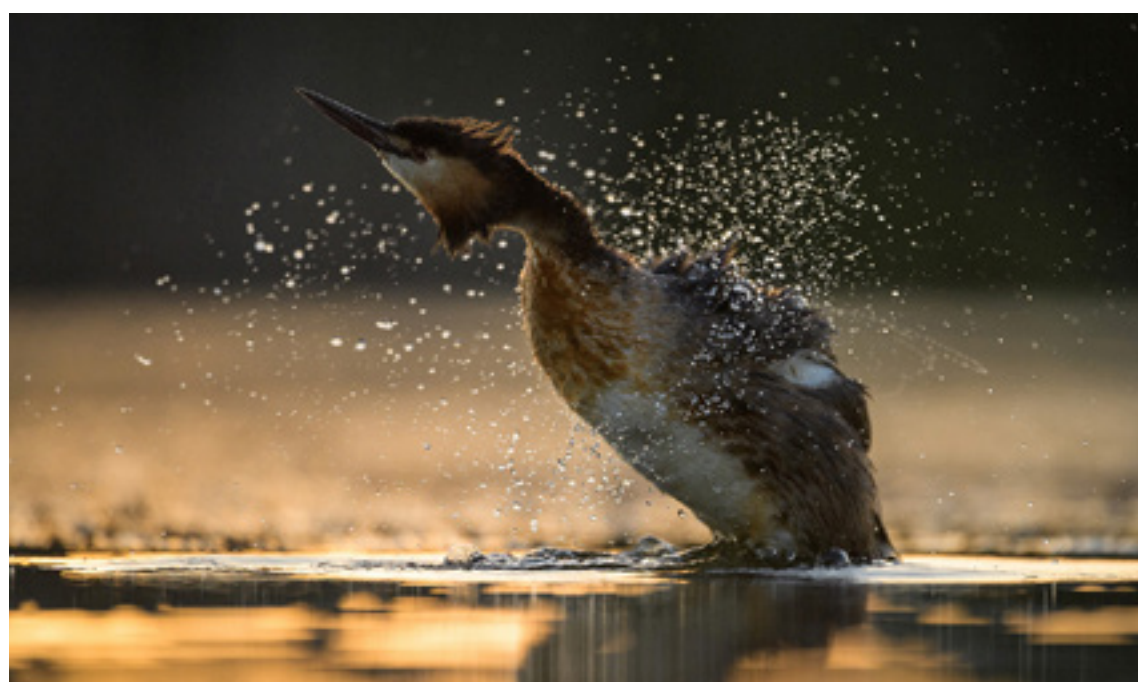
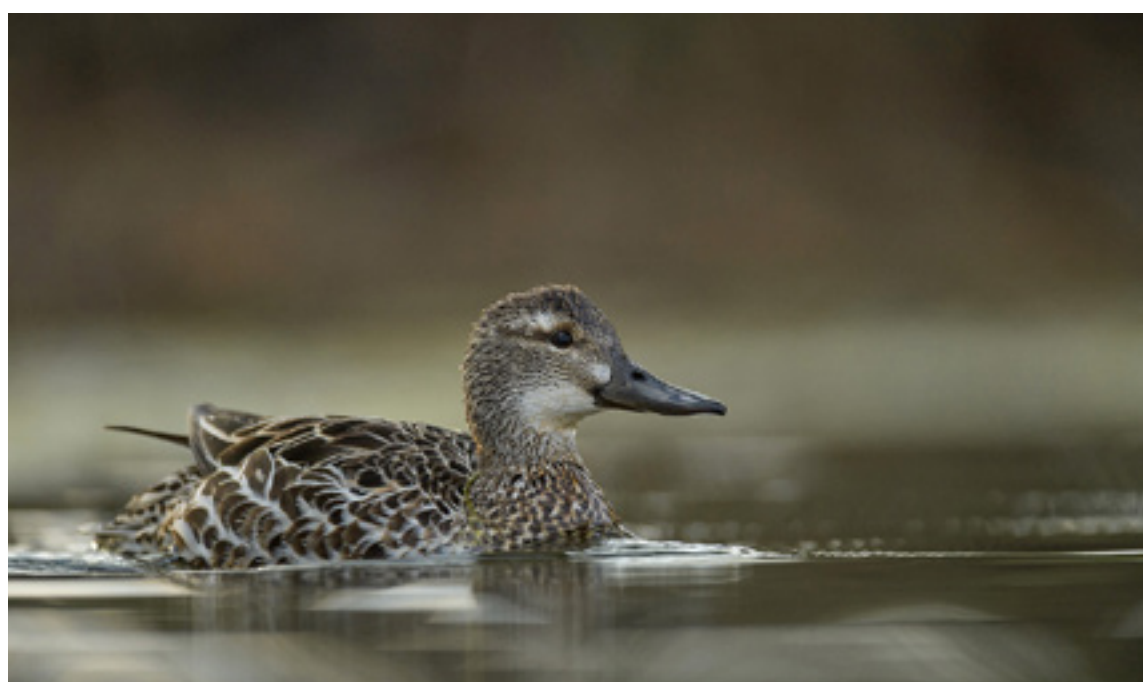
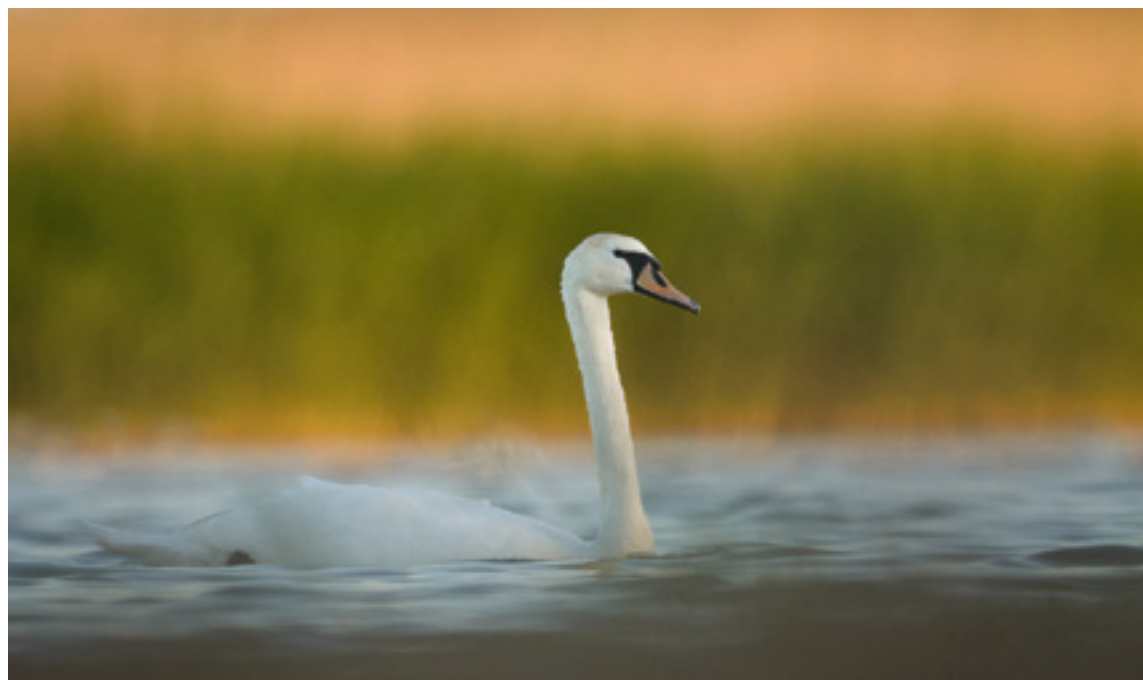
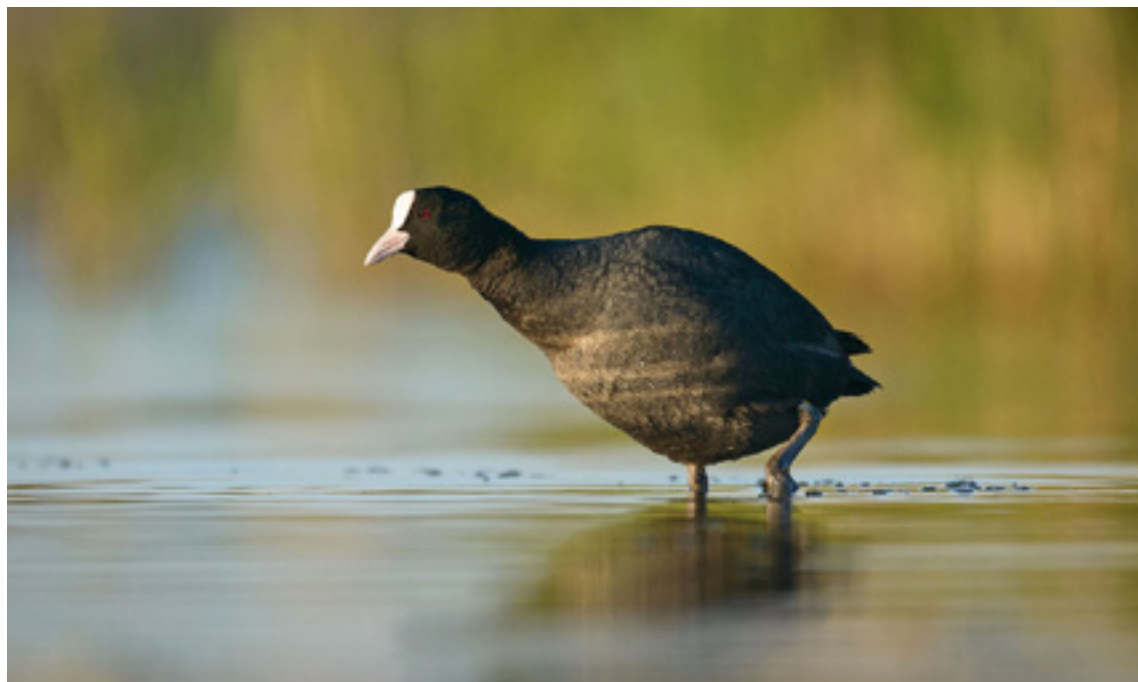
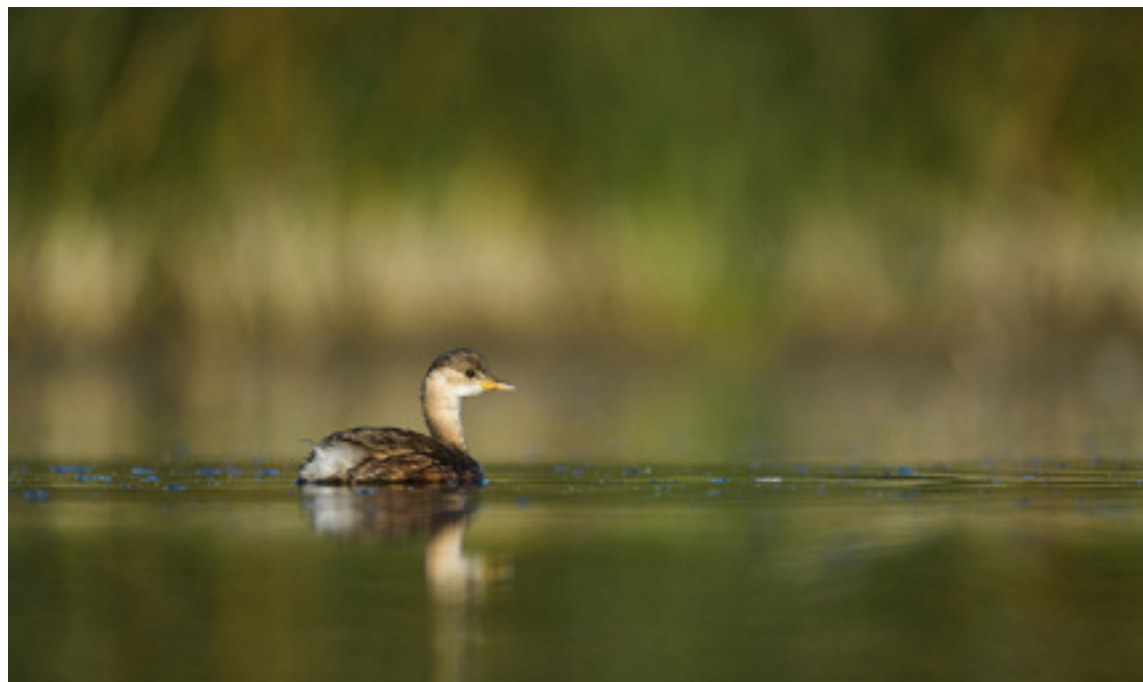
eutrofizare, înmlăștinare și, în final, ajungându-se la pieirea prematură prin colmatare. Este cunoscut faptul că temperatura medie crește semnificativ în corpurile de apă unde debitul este diminuat, iar acest lucru se întâmplă cu precădere în lacuri superficiale, bălți și iazuri. Ca urmare, calitatea apei scade, crescând pH-ul, turbiditatea, mirosul, hipoxia, concentrația de minerale și evaporarea, ceea ce conduce la scăderea numărului de specii care reușesc să tolereze noile condiții de la nivel subacvatic. Perturbarea ecosistemului acvatic, favorizează instalarea și răspândirea speciilor cu potențial invaziv, în special papura și trestia, care, la rândul lor, în măsura în care ajung să predomine, deplasează restul speciilor din ecosistem, diminuând diversitatea biologică. Prin raportare la rezultatele consecutive intervenției de renaturare, pe termen mediu, prognoza evoluției fenomenului poate deveni pesimistă, în măsura

în care nu se intervine cu activități recurente de întreținere și decolmatare, la o scară relevantă pentru controlul speciilor invazive, dublate de modernizarea și supraînălțarea dig-barajului bălții pentru asigurarea unui nivel de adâncime a apei dincolo de pragul critic pentru răspândirea acestora.

Deci, se impune un al doilea pas în direcția atingerii obiectivului major de a aduce și menține zona deltei în stare cât mai apropiată de cea naturală. Este necesară continuarea cu o nouă etapă a reconstrucției ecologice începute în 2009-2012, de această dată obiectivul fiind acela de a îmbunătăți sustenabilitatea rezultatelor anterioare, respectiv de a asigura menținerea unei proporții echilibrate între zonele cu luciu de apă și cele ocupate cu trestie și papură.

Papură în Balta Comana © Dan Dinu

Pentru perceperea pe deplin a imperativității intervenției cu lucrări de întreținere, decolmatare și creștere a nivelului apei, este necesar a se înțelege capacitatea biologică extraordinară de care aceste specii dispun în procesul de ocupare a unor noi suprafețe.

Atât trestia (*Phragmites australis* - stuf, trestie), cât și papura (*Typha angustifolia* - papura cu frunză îngustă, *Typha latifolia* - papura cu frunză lată), au o deosebită capacitate de răspândire în astfel de situații și pot deveni inamici redutabili pentru populațiile de pești și păsări acvatice, atunci când colonizează excesiv anumite habitate, mergând până la ocuparea totală și închiderea ochiurilor de apă mici și a canalelor de legătură.

Papura este o specie perenă, emergentă acvatică sau semiacvatică, de 1-3 m înălțime, asemănătoare trestiei, ce reușește, pentru înmulțirea pe cale vegetativă, să producă într-un singur sezon de creștere, pe fiecare plantă, până la 98 de lăstari aerieni și 104 muguri laterali⁴. Pentru înmulțirea generativă, planta formează o inflorescență sub forma unui vârf terminal, cu peste 1000 de flori masculine mici și dense, dispuse în jumătatea superioară, mai îngustă a vârfului^{2,3,5,6}. Florile femele, amplasate în jumătatea inferioară^{7,8,9}, produc achene lungi de până la 1,5 mm^{10,11}, cu o singură sămânță, având puf lung și subțire la bază, ce permite transportul cu ajutorul vântului și apei^{2,12}. Rata de fertilitate a florilor femele polenizate este de peste 50%¹³, rezultând peste 222.000 semințe/inflorescență⁴. S-a constatat că adâncimea prea mare a apei poate afecta înflorirea¹⁴, în timp ce existența unei inundabilități scăzute, favorizează rata de germinare a semințelor.

◀ Păsări care trăiesc în Delta Neajlovului (corcodel mic, lișiță, lebadă de vară, egretă mare, pițigoi de stuf, lăcar mare, rață cârâitoare și corcodel mare) © Dan Dinu

Unii cercetători indică faptul că instalarea plantulelor se realizează cel mai frecvent pe substraturi neinundate sau puțin inundate^{15,16}, după care producerea de biomasă este maximă la o adâncime a apei de 20 cm, și minimă la 120 cm¹⁷.

La rândul său, stuful comun, este o specie graminee viguroasă, cu o capacitate de producție uriașă, care, în habitate adecvate, concurează practic cu toate celelalte specii, formând un masiv total dominant. Preferă de obicei apele staționare ori cu mișcare lentă și zonele de pământ cu nivel freatic ridicat sau inundabile sezonier, apărând ca specie marginală de-a lungul malurilor cursurilor de apă, până la adâncimi de 1 m. Este perenă, cu durata de viață lungă, având o strategie acvatică până la amfibie și preferă substraturi bogate noroioase¹⁸. Reproducerea se face atât prin semințe, cât și vegetativ, prin stoloni și rizomi. Polenizarea și distribuția semințelor se realizează pe cale anemocoră, însă gama de habitate adecvate pentru germinare este adesea îngustă, necesitând o perioadă de uscare pre-germinativă pentru a rupe repausul¹⁹. Vegetativ, însă, este extrem de competitivă, formând aglomerări vegetale aproape mono-specifice, cu peste 100 de lăstari pe m², rezultând tulpini puternice, înalte, cu frunze mari, orizontale, care permit plantei să concureze eficient pentru lumina disponibilă. Sistemul radicular este dezvoltat și bine adaptat la condițiile anaerobe comune în solurile scufundate, posedând țesuturi aerenchimatice pentru a asigura ventilația gazelor. Prezintă, de asemenea, o combinație de rădăcini lungi, groase, neramificate, care pătrund adânc în substrat, plus rădăcini mai mici, intens ramificate, care se infiltrează în straturile de suprafață ale sedimentului^{20,21,22,23}, maximizând șansele de a accesa substanțele nutritive disponibile, chiar și în condițiile aglomerate tipice habitatului mlaștinii. Capacitatea sa de instalare este faimoasă în cazul canalelor de drenaj artificial din terenurile arabile din estul Angliei, unde, după operațiile de dragare pentru menținerea funcțională, reocuparea cu

Balta Comana © Dan Dinu

stuf se face rapid, în termen de 2-3 ani, putându-se produce blocarea completă cu vegetație dacă nu se intervine sistematic cu măsuri de eliminare, în mod mecanic sau cu erbicid²⁴.

Ținând cont de caracteristicile biologice deosebite pe care trestia și papura le au, precum și de condițiile care s-au putut obține după prima intervenție de reconstrucție ecologică, se conturează din ce în ce mai pregnant necesitatea continuării eforturilor pentru susținerea rezultatelor. Dacă se utilizează ca reper configurația naturală, așa cum rezultă din înscrisurile istorice, se poate prefigura și pe această cale, intensitatea reintervenției și modelul către care trebuie condusă și menținută delta. Este consemnat faptul că în amonte de Balta Comana, în cadrul bătăliei de la Călugăreni, din anul 1595, dintre oastea lui Mihai Viteazul și cea turcă, aflată sub comanda lui Sinan Pașa, strategia românilor s-a bazat pe atragerea inamicului într-o zonă mlăștinoasă²⁵, precum și că la Mănăstirea Comana se putea ajunge numai cu „corăbiile”²⁶. Se obține deducția că suprafețele cu luciu de apă erau circulabile, dar și că exista un mozaic cu zone înmlăștinate, ceea ce, în continuare, recomandă menținerea adâncimii apei în apropierea nivelului critic de la care se realizează în mod natural ținerea sub control a invazivității celor două specii și, după caz, ajutorarea procesului de evoluție către faza de climax, cu unele lucrări recurente de mentenanță pe cale mecanică. De asemenea, urgența unei a doua etape a reconstrucției ecologice, trebuie interpretată în corelație cu viteza de expansiune a stufului, în detrimentul suprafeței ochiurilor permanente de apă.

Anterior primei intervenții, acestea cumulau circa 80 ha, în anul 2012 după darea în folosință a digului, aria a crescut la aproximativ 400, iar în prezent, după mai puțin de 10 ani, se mențin doar 200 de ha, suprafețele colonizate redevenind deja inaccesibile pentru numeroase specii.

Recapitulând, se cristalizează o serie de concluzii preliminare, necesar a fi validate sau după caz, infirmate, în cadrul unui studiu de impact ce ar trebui să însoțească un viitor proiect REBACO-2. Astfel, realizarea de protecții în unele zone în care s-ar putea expune malurile locuite, supraînălțarea digului existent și modernizarea stăvilarului astfel încât să poată fi acționat cu ușurință, asistat hidraulic sau electric, permițând creșterea controlată a nivelului apei până la asigurarea unei adâncimi medii de circa 1,40 m, ar servi determinării prin tatonări și menținerii adâncimii optime, în funcție de reacția de răspuns observată în deltă. În prezent, din literatura de specialitate,

această adâncime pare a fi de circa 1,10 – 1,20 m. De asemenea, dotarea cu un acvatractor, împreună cu gama diversă de organe active necesare în diferite situații ce pot fi previzionate (cupă, pompă pentru mâl, cuțit mecanic, greblă, etc.) este strict necesară pentru activitatea de mentenanță, destinată asigurării conectivității ochiurilor de apă și a ponderii acestora, raportat la suprafața totală, astfel încât habitatele de hrănire ale speciilor de păsări acvatice să își păstreze capacitatea de suport.

▷ Peisaj din Parcul Natural Comana © Dan Dinu

¹ Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare pentru Protecția Mediului – ICIM București, 2018, RAPORT LA STUDIUL DE EVALUARE A IMPACTULUI ASUPRA MEDIULUI - Faza preliminară – pentru “Reconstrucția Ecologică a Bălții Comana” Județul Giurgiu, proiectant SC SIRIUS PROIECTARE SRL București, beneficiar Consiliul Județean Giurgiu, p.5-12;

² Pojar, Jim; MacKinnon, Andy, eds. 1994. Plants of the Pacific Northwest coast: Washington, Oregon, British Columbia and Alaska. Redmond, WA: Lone Pine Publishing. 526 p.

³ Mason, Herbert L. 1957. A flora of the marshes of California. Berkeley, CA: University of California Press. 878 p.

⁴ Yeo, R. R. 1964. Life history of common cattail. Weeds. 12: 284-288.

⁵ Baker, William L. 1984. A preliminary classification of the natural vegetation of Colorado. The Great Basin Naturalist. 44(4): 647-676.

⁶ Kearney, Thomas H.; Peebles, Robert H.; Howell, John Thomas; McClintock, Elizabeth. 1960. Arizona flora. 2nd ed. Berkeley, CA: University of California Press. 1085 p.

⁷ Great Plains Flora Association. 1986. Flora of the Great Plains. Lawrence, KS: University Press of Kansas. 1392 p.

⁸ Hickman, James C., ed. 1993. The Jepson manual: Higher plants of California. Berkeley, CA: University of California Press. 1400 p.

⁹ Kartesz, John Thomas. 1988. A flora of Nevada. Reno, NV: University of Nevada. 1729 p. [In 2 volumes]. Dissertation.

¹⁰ Larson, Gary E. 1993. Aquatic and wetland vascular plants of the Northern Great Plains. Gen. Tech. Rep. RM-238. Fort Collins, CO: U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station. 681 p. Jamestown, ND: Northern Prairie Wildlife Research Center (Producer).

¹¹ Welsh, Stanley L.; Atwood, N. Duane; Goodrich, Sherel; Higgins, Larry C., eds. 1987. A Utah flora. The Great Basin Naturalist Memoir No. 9. Provo, UT: Brigham Young University. 894 p.

¹² Hitchcock, C. Leo; Cronquist, Arthur. 1973. Flora of the Pacific Northwest. Seattle, WA: University of Washington Press. 730 p.

¹³ Holm, Leroy; Doll, Jerry; Holm, Eric; Pancho, Juan; Herberger, James. 1997. 99: Typha angustifolia L. and Typha latifolia L. In: World weeds: Natural histories and distribution. New York: John Wiley and Sons, Inc.: 869-879.

¹⁴ Grace, James B. 1989. Effects of water depth on Typha latifolia and Typha domingensis. American Journal of Botany. 76(5): 762-768.

¹⁵ Grace, James B.; Harrison, Janet S. 1986. The biology of Canadian weeds. 73. Typha latifolia L., Typha angustifolia L. and Typha x glauca Godr. Canadian Journal of Plant Science. 66: 361-379.

¹⁶ Shay, Jennifer M.; Shay, C. Thomas. 1986. Prairie marshes in

western Canada, with specific reference to the ecology of five emergent macrophytes. Canadian Journal of Botany. 64: 443-454.

¹⁷ Sharp, Jessica Little. 2002. Managing cattail (Typha latifolia) growth in wetland systems. Denton, TX: University of North Texas. 53 p. Thesis.

¹⁸ Haslam SM, 1972. Biological flora of the British Isles. No. 128 Phragmites communis Trin. Arundo phragmites L.,? Phragmites australis (Cav.) Trin. Journal of Ecology, 60:585-610

¹⁹ Vasconcelos T, 1981. Germination of seeds of common reed (Phragmites australis (Cav.) Steudel and cattails (Typha domingensis (Pers.) Steudel and T. latifolia L. I Congresso Portugues de Fitiatria e de Fitofarmacologia e III Simposio Nacional de Herbologia, 1980, 3:85-91

²⁰ Haslam SM, 1969a. Stem types of Phragmites communis. Trinidad Annals of Botany N.S., 33:127-131

²¹ Haslam SM, 1969b. The development and emergence of buds in Phragmites communis. Trinidad Annals of Botany N.S., 33:289-301

²² Haslam SM, 1970. The development of the annual population in Phragmites communis. Trinidad Annals of Botany N.S., 34:571-591

²³ Mal TK, Narine L, 2004. The biology of Canadian weeds. 129. Phragmites australis (Cav.) Trin. ex Steud. Canadian Journal of Plant Science, 84(1):365-396

²⁴ <https://www.cabi.org/isc/datasheet/40514>

²⁵ Cristian, Marin, Date noi privind localizarea bătăliei de la Călugăreni, p.93-98 in Lucrările colocviului științific național cu participare internațională Călugăreni – 400: (București, Călugăreni, Giurgiu, 11-13 august 1995), coord. Mircea Dogaru, Ed, Briliant, București, 1996

²⁶ Muscariu, (Arhimandrit) Mihail, Mănăstirea Comana între istorie și legendă, Editura Episcopiei Giurgiului, 2017

CONSULTAREA PUBLICĂ ÎN DOMENIUL CONSERVĂRII NATURII

experiența Propark și posibile soluții identificate

TIBERIU CHIRICHEȘ

Consultarea publică a pus și va pune mereu presiune pe echipele de elaborare și implementare a planurilor sau strategiilor, în principal pentru că acestea nu mai dețin „controlul total” al rezultatului final. Cu toate acestea, majoritatea organizațiilor preocupate de conservarea naturii sunt din ce în ce mai conștiente de rolul și importanța acțiunilor de conștientizare încercând mereu îmbunătățirea acestui proces.

În ultimii 20 de ani, experții Propark au implementat și au participat la o multitudine de procese consultative pentru o mare varietate de proiecte și strategii. Rezultatele s-au situat, așa cum era de așteptat, într-o gamă largă, de la lipsa totală a participării până la obținerea de rezultate concrete și constructive comune. Printre săli de consiliu local cu trei participanți (dintre care cel puțin unul fără nici un interes sau responsabilitate), cămine culturale cu zeci de participanți înfierbântați care aruncau pumni la câțiva centimetri de capetele noastre, și workshopuri în Poiana Brașov soldate cu strângeri de mână și rezoluții comune, s-a încercat mereu îmbunătățirea acestui proces. Cauzele nefuncționării sau a funcționării defectuoase a proceselor consultative țin de fundamentele social-cultural-istorice ale societății noastre:

LIPSA EXERCITIULUI PARTICIPĂRII ATÂT PENTRU FACTORII INTERESAȚI CÂT ȘI PENTRU ORGANIZATORI

Majoritatea membrilor activi ai societății de acum 20 de ani s-au format pe plan profesional și personal într-un sistem social care nu se baza pe participare și consultare. Mai mult, în anumite situații, emiterea de opinii contrare era sancționată de sistem, fiind catalogată ca acțiune antisocială. După 1989, emiterea de opinii nu a fost văzută ca o oportunitate de a construi mai eficient în cadrul unui sistem social, ci mai degrabă ca modalitate de refulare a unor frustrări, „instrument” ce anterior nu putea fi folosit.

NEÎNCREDEREA FACTORILOR INTERESAȚI ÎN UTILITATEA PARTICIPĂRII LA ACȚIUNI DE CONSULTARE PUBLICĂ

După ani de zile de acțiuni de consultare publică defectuos realizate atât din cauza organizatorilor cât și din cauza participanților, fără rezultate notabile pentru ambele părți, încrederea publicului țintă în astfel de acțiuni a scăzut în mod justificat.

LIPSA CONSECVENȚEI PROCESULUI CONSULTATIV

Întâlnirile sporadice și neregulate dintre echipele de management și factorii interesați duc la pierderea contactului informațional dintre părți și creează premise pentru implicarea altor actori, care reușesc prin prezența lor continuă să direcționeze discursul public în direcții antagonice intereselor echipelor de management.

Ținând cont de prevederile contractelor de finanțare, dar mai ales de nevoile proceselor de derulare și implementare a diverselor proiecte și strategii, organizația Propark a urmărit ca prin îmbunătățirea proceselor consultative să se obțină următoarele rezultate:

Rezultate cantitative:

- Atragerea unui număr mare de participanți;
- Implicarea unui procent mare al factorilor interesați esențiali.

Rezultate calitative

- Transmiterea informațiilor esențiale către factorii interesați;
- Colectarea informațiilor esențiale de la factorii interesați.

Din experiența Propark, consultarea publică nu va putea fi un proces perfect, indiferent câte resurse sunt puse la dispoziție.

◀ Imagini de la întâlnirile Propark.

◀◀ Chirighiță cu obraz alb cuibărint în Situl Natura 2000 Dumbrăvița - Rotbav - Măgura Codlei © Dan Dinu

TIBERIU CHIRICHEȘ
specialist arii protejate

Tiberiu este un inginer silvic cu preocupări profesionale în managementul responsabil al resurselor naturale. După 10 ani de activitate în managementul pădurilor, este de alți 10 ani implicat în managementul ariilor protejate prin intermediul Propark – Fundația pentru Arii Protejate. În cadrul acestei organizații a participat la elaborarea a peste 15 planuri de management pentru arii naturale protejate, a derulat peste 20 de procese participative în domeniul conservării naturii și a fost formator acreditat la mai mult de 30 de sesiuni de training pentru creșterea capacității profesionale a specialiștilor din domeniul conservării naturii.

Totuși, orice îmbunătățire a proceselor consultative duc la creșterea calității „produsului final” și poate contribui la crearea unei „culturi a proceselor participative”, atât de necesară în orice societate democratică cu cetățeni care cunosc importanța apărării intereselor comunității.

De-a lungul anilor, în funcție de context, au fost încercate diferite abordări. Acestea au avut efecte diferite asupra procesului consultativ, unele predictibile și asumate altele neașteptate. O reprezentare tabelară a tuturor acestor abordări și efecte puteți găsi în articolul detaliat de pe [blogul Propark](#).

În ceea ce privește consultarea factorilor interesați în vederea elaborării planurilor de management pentru arii protejate, s-a constatat în ultimii ani faptul că rezultate bune dau întâlnirile față

PROPARK

FUNDAȚIA PENTRU ARII PROTEJATE

Începând din 2008 Propark – Fundația pentru Aree Protejate, și-a asumat misiunea de îmbunătăți competențele persoanelor direct sau indirect implicate în managementul ariilor protejate, pentru a-i ajuta să conserve mai bine patrimoniul natural și cultural. De atunci, Propark a organizat peste 140 sesiuni de curs cu mai mult de 2500 participanți pentru cel puțin 20 tematici relevante pentru managementul ariilor naturale protejate.

www.propark.ro

În față cu reprezentanți ai factorilor interesați, individuale sau în grup restrâns, la sediul entității respective. Această abordare este foarte eficientă în combinație cu pregătirea factorilor interesați prin acțiuni anterioare și cu implicarea în calitate de moderator a specialiștilor din sectoare relevante pentru factorii interesați și subiectele dezbătute.

Cu toate acestea, majoritatea organizațiilor preocupate de conservarea naturii sunt din ce în ce mai conștiente de rolul și importanța acțiunilor de conștientizare încercând mereu îmbunătățirea acestui proces.

Pentru consultarea specialiștilor direct interesați în utilizarea rezultatului final al unui proiect, (cum ar fi standarde ocupaționale, ghiduri, evaluarea necesarului de pregătire profesională, etc), rezultate bune se obțin prin tehnici de moderare variate și adaptate, cu alocarea justă și clară a timpului pentru dezbateri și follow-up. De asemenea este esențială selectarea participanților la procesul consultativ și derularea de întâlniri repetate pe același subiect, dacă acest lucru se impune, pentru identificarea soluțiilor optime agreeate pe cât posibil prin consens.

◁ Imagini de la întâlnirile Propark.

▷ Vedere către Munții Iezer - Păpușa din Parcul Național Piatra Craiului. © Dan Dinu

ECHIPA

biosferis

Revista noastră este un efort de echipă.
Mulțumim pentru implicare!

ECHIPA DE REDACȚIE

PAUL HAC
ERIKA STANCIU
ROXANA IORDĂCHESCU
MARA BULEA
LAURA MARIA FLORESCU
SEBASTIAN CĂTĂNOIU

CONSILIUL TEHNIC

DAN HULEA
ERIKA STANCIU
PAUL HAC
SILVIU CHIRIAC
TAMAS PAPP

GRAFICĂ & DESIGN

DAN DINU

FOTOGRAFI

ALEXANDRU DINULESCU
ANA PANĂ
CIPRIAN DIACONARU
DAN DINU
LIZZIE DUTHIE
MIRCEA MĂRGINEAN
MIRCEA MUNTEAN
PAUL HAC
ROXANA BADEA
ȘERBAN SÎMBOTELECAN
ZOLTÁN NAGY

AUTORI ARTICOLE

ADRIAN HĂGĂȚIȘ
ALEXANDRU BULACU
ALINA ALEXA
CĂTĂLIN CROITORU
CRISTINA PELCARU
IAIN TREWBY
MARIANA ȚÎNȚĂREAN
MIHAELA FAUR-POENAR
MIHAI-BOGDAN IONESCU-
LUPEANU
MIRCEA MĂRGINEAN
PAUL HAC
RADU POPA
TIBERIU CHIRICHEȘ
VALENTIN GRIGORE

PROPARK - FUNDAȚIA PENTRU ARII PROTEJATE
office@propark.ro | www.propark.ro

Abonează-te

Dacă vrei să primești următoarele numere ale revistei,
te așteptăm să te înregistrezi pe link-ul de mai jos

[ABONAMENT BIOSFERIS](#)

Implică-te

ALEGE O TEMĂ IMPORTANTĂ PENTRU TINE
ȘI RELEVANTĂ PENTRU REVISTĂ

RESPECTĂ
FORMATUL CERUT

ILUSTREAZĂ ARTICOLUL
CU IMAGINI DE CALITATE

TRIMITE VARIANTA FINALĂ
PENTRU FEEDBACK

FII DESCHIS LA SUGESTII
ȘI RECOMANDĂRI

FII ORIGINAL
ȘI CREATIV

◁ Munții Făgăraș; garofița Pietrei Craiului
▷ Parcul Național Ceahlău © Dan Dinu (toate imaginile)

CONTACT

biosferis

revista.biosferis@gmail.com
www.propark.ro/biosferis
str. Lungă nr 175, Brașov

Vrei să publici un articol?
Iată care sunt pașii de urmat:

1

Asigură-te că articolul este relevant pentru
îmbunătățirea managementului ariilor
naturale și conservarea biodiversității.

2

Scrie articolul în format Word și încearcă să
nu depășești 1.500 de cuvinte.

3

Dacă nu ai fotografii cu care să ilustrezi
articolul, echipa de redacție și partenerii de
la Forona vor încerca să te ajute.

4

Articolul trebuie trimis la adresa
revista.biosferis@gmail.com. Dacă este
cazul, vei primi recomandări pentru ajustare.

5

Consiliul Tehnic al revistei va analiza
articolul și va decide dacă acesta
poate fi publicat.

6

Trimite doar articole
originale, care nu au mai fost
publicate în altă parte.

ISSN 2784 – 255X

biosferis

biosferis

VĂ MULȚUMIM CĂ NE-AȚI CITIT!

„Lupta pentru conservarea naturii va continua la nesfârșit.

Face parte din bătălia universală dintre bine și rău.”

JOHN MUIR